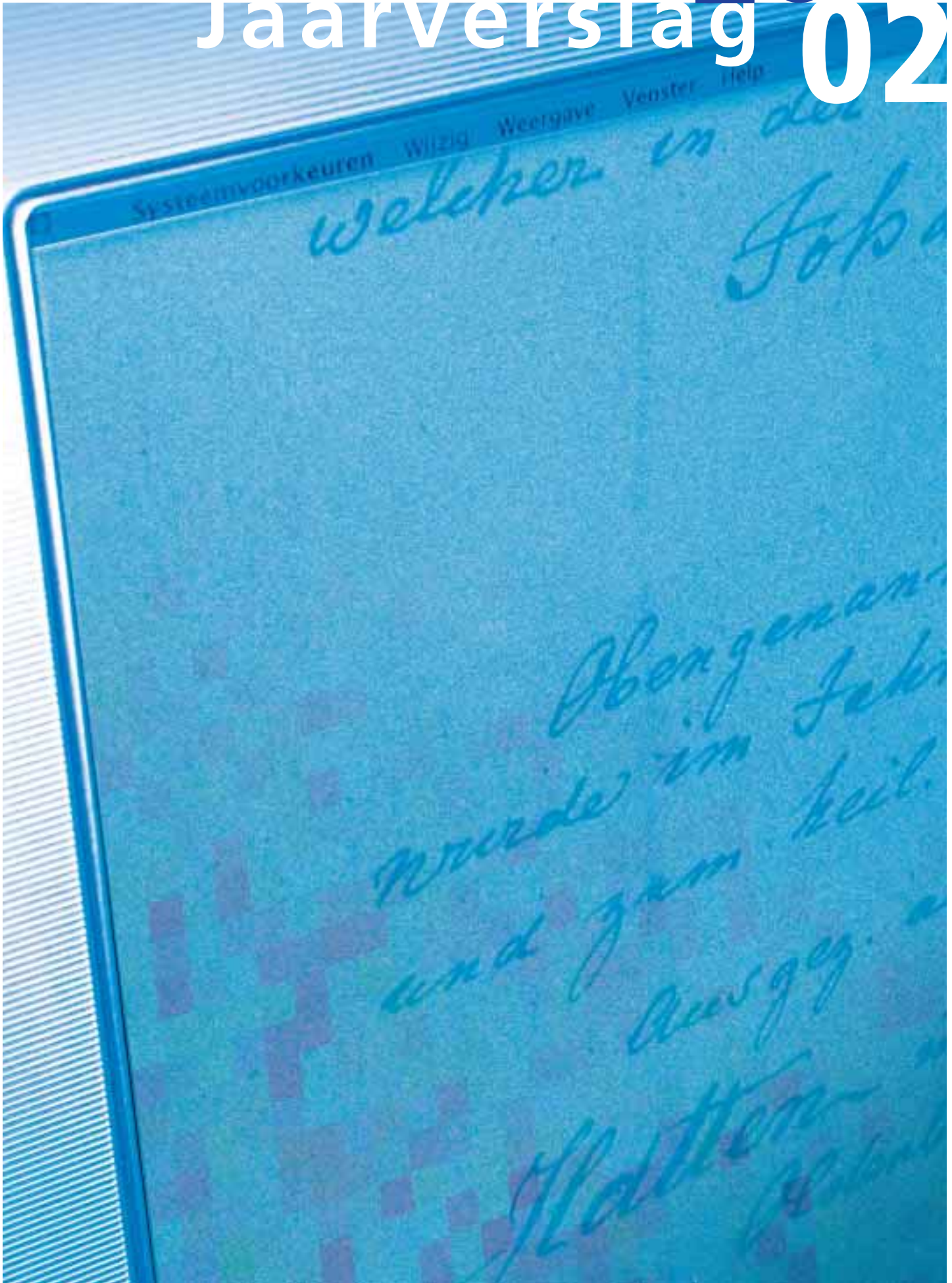

2002 Jaarverslag

Introductie	2
Voorwoord door NUV-voorzitter Loek Hermans	4
Essay door Jan Blokker “De kracht van het geschreven woord”	6
Inleiding	10
Vaksecretariaat Economische Zaken	12
Vaksecretariaat Juridische Zaken	16
Vaksecretariaat Sociale Zaken	20
Groep Algemene Uitgevers	25
Groep Educatieve Uitgeverijen	29
Nederlandse Dagbladpers	33
Groep Publiekstijdschriften	37
Groep Uitgevers voor Vak-en Wetenschap	41
Essay door Caf van Kempen	
“Het geschreven woord in de toekomst”	46
Namenoverzicht NUV	48
Afkortingen	50

Inhoud

Het geschreven woord

Het thema van het jaarverslag 2002 van het Nederlands Uitgeversverbond (NUV) is: 'Het geschreven woord'. Het geschreven woord is niet alleen voor uitgevers van groot belang. De vrijheid van meningsuiting en de democratie, de literatuur, het onderwijs, het zakenleven en de wetenschap kunnen er niet zonder. En ook de huidige informatiemaatschappij vraagt, ondanks alle nieuwe mediavormen, om geschreven vormen van informatie.

zich. Combinaties van tekeningen werden gebruikt om klanken weer te geven. Hieruit ontstond het spijkerschrift.

De Egyptenaren kenden het hiërogliefenschrift, een beeldschrift waarin tekeningen werden gebruikt om bepaalde woorden te verbeelden. Dit werd van boven naar beneden gelezen en werd de taal van de goden genoemd: het kwam vanuit de hemel naar de aarde toe. Het eerste alfabet staat op naam van de Feniciërs, die

Introductie *ijcubortnl*

Het geschreven woord kent een lange geschiedenis. Het eerste schrift ontstond om en nabij 3200 voor Christus in Zuid-Mesopotamië. De Soemeriërs vervaardigden van weke klei handzame tabletten, waarin afbeeldingen werden getekend. Deze eerste schriftvorm ontwikkelde

door hun handel met de volken rond de Middellandse Zee hun schrift zonder klinkers snel wisten te verspreiden. Het Arabische en Hebreeuwse schrift zijn uit dit alfabet ontstaan. Weer later ontstond het Aramees, dat wel beschikte over tekens voor klinkers. Het Griekse

alfabet vertoont grote gelijkenis met deze twee schriftvormen.

Het Latijnse schrift van de Romeinen verspreidde zich over geheel Europa en evolueerde in vele eeuwen tot het schrift zoals wij dat momenteel kennen.

De uitvinding van de boekdrukkunst bracht de ontwikkeling van het geschreven woord in een stroomversnelling. De gevolgen daarvan zijn niet meer weg te denken uit de samenleving. Nederlandse uitgevers laten dagelijks honderdduizenden exemplaren van boeken, kranten, tijdschriften en vakbladen drukken. Bij het drukproces alleen is het niet gebleven, want uitgevers voorzien de burger ook digitaal van informatie. Het geschreven woord vervult in zijn vele verschijningsvormen een essentiële rol in de hedendaagse maatschappij en zal dat ook in de toekomst doen. De Nederlandse uitgeverijbranche is een moderne, creatieve, kwalitatief hoogwaardige en innovatieve sector, die de inhoud, vorm en

distributie van het geschreven woord hoog in het vaandel houdt. Het thema van dit jaarverslag raakt dan ook de essentie van het NUV en zijn leden.

Voor de illustraties van deze uitgave werd een beroep gedaan op het Museum Meermanno te Den Haag, dat zich richt op het verzamelen en onderzoeken van het geschreven en gedrukte boek in het heden en verleden.

Het NUV-jaarverslag 2002 kent een tweetal gastbijdragen. De journalist en schrijver Jan Blokker plaatst het thema in een historisch perspectief, en de bedrijfsadviseur en mediakenner Caf van Kempen geeft zijn visie op de toekomst van het geschreven woord. Met de beschrijving van de gebeurtenissen en ontwikkelingen in 2002 komen verleden, heden en toekomst van de branche in dit jaarverslag aan bod.

2002 was een zeer bewogen jaar. De nasleep van de aanslagen op 11 september 2001, de internationale instabiliteit en de toenemende dreiging van terroristische aanslagen hielden de wereld in hun greep. Op nationaal niveau zorgden de opkomst van en de moord

recente oorlog in Irak toont dat eens te meer aan. Immers, dit conflict, dat vaak in verband is gebracht met de uitspraak dat in de oorlog het eerste slachtoffer de waarheid is, laat zien dat maar al te vaak wordt gepoogd de media in al hun uitingsvormen zonder gêne

Voorwoord broowrooV

op Pim Fortuyn voor een politieke schok. Het optimisme dat kenmerkend was voor het begin van het nieuwe decennium, sloeg om in economische tegenwind en onzekerheid. Het belang van het vrije geschreven woord in een samenleving blijft daarbij evident. De

in te zetten voor propagandadoeleinden. In het verslagjaar kreeg een aantal thema's speciale aandacht. De vaste boekenprijs en het initiatiefwetsvoorstel daartoe, de BTW-tarieven voor digitale uitgeefproducten en de zorgvuldige lobby van het NUV rich-

ting het ministerie van Justitie met betrekking tot het auteursrecht en de nieuwe wet op dat terrein, vergden een continue inzet. Ook het elektronisch publiceren kwam uitgebreid aan bod. Via de digitale nieuwsbrief eNUV en de daaruit te vormen website werden en worden leden geïnformeerd over de ontwikkelingen op het gebied van elektronisch uitgeven.

Ook zelfregulering was een belangrijk aandachtspunt in het verslagjaar. Wetgeving is niet altijd gewenst, omdat in vele gevallen zelfregulering tot betere resultaten kan leiden dan (te) strakke regelgeving. Dat geldt niet alleen voor het auteursrecht, maar ook op andere rechtsgebieden, zoals het milieu, waar op het gebied van het zwerfafval een door de markt tot stand gekomen convenant goed functioneert en door de betrokken partijen werd verlengd. Rechthebbenden hebben in de afgelopen jaren op diverse rechtsgebieden aangetoond zelfstandig in staat te zijn rekening te houden met de wensen van de markt en zich daarnaast bewust te zijn van hun maatschappelijke positie als het gaat om regelingen voor en met de publieke sector. Juist op milieugebied dient een veelheid aan wetgeving te worden voorkomen en moet zelfregulering worden gestimuleerd. Immers, wetgeving zal zeer waarschijnlijk leiden tot een aanzienlijke kostenverhoging voor uitgevers. De hoge kosten van het inzamelen van oud papier uit huishoudens, die thans door de gemeenten worden betaald, zouden dan voor rekening komen van producenten en importeurs. Onder meer door de goede lobby van het NUV werd in 2002 het initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Wet Milieubeheer (Duurzaam geproduceerd hout) ingetrokken.

Alle groepen van het verbond hebben in deze zware economische tijden te maken met de hoge loonkosten. In combinatie met de teruglopende advertentie-inkomsten vergen deze veel aandacht van het NUV en vormen zij een belangrijk agendapunt bij de diverse CAO-overleggrondes.

De Nederlandse dagbladuitgeverijen zien zich al jaren geconfronteerd met problemen op het gebied van de bezorging. Om deze problematiek het hoofd te bieden besloot een aantal uitgeefconcerns tot uitvoering van een experiment met een gezamenlijke bezorging. Op deze wijze kan het tekort aan bezorgers worden verminderd en wordt de bezorging verder geprofessionaliseerd. In het verslagjaar ging het Gezamenlijk Bezorgbedrijf (GGB) van start. De eerste resultaten van het nieuwe bedrijf mogen veelbelovend worden

genoemd, en het is dan ook opmerkelijk dat het door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) dreigt te worden gedwarsboomd op mededingingsrechtelijke gronden.

Internet leek tot voor kort onbegrensde kansen te bieden. Maar mede door de economische tegenwind heeft het medium zich minder spoedig ontwikkeld dan aanvankelijk werd verondersteld. Nu schraalhans keukenmeester is, wordt de ontwikkeling nog meer vertraagd. Tevens blijkt het voorkomen van oneerlijke concurrentie op het terrein van de ontwikkeling van de nieuwe media scherpe aandacht te vragen. De zware economische tijden hebben de noodzaak van een eerlijk 'level playing field' op het brede terrein van de media extra schrijnend aan het licht gebracht. Het was dan ook niet voor niets dat de voorzitter van het NUV, prof. H.J.L. Vonhoff, deze voorwaarde tot zijn belangrijkste boodschap maakte tijdens zijn afscheidsrede op 16 december 2002. Zijn verdiensten voor het NUV mogen overigens niet onvermeld blijven. Mede onder zijn bezielenleiding is het verbond uitgegroeid tot een brancheorganisatie van grote betekenis, die haar leden op vele niveaus vertegenwoordigt en bijstaat. Bij de grote uitdagingen waar de leden van het NUV voor staan, is het goed te constateren dat de medewerkers van het bureau van het verbond met veel toewijding en kwaliteit de uitgeversbranche ondersteunen.

Loek Hermans,
voorzitter

Een tweetal verhalen uit de rijke geschiedenis van het uitgeefvak. Het eerste verhaal is kort en waar. Vrijwel onmiddellijk nadat Johannes Gutenberg rond 1450 zijn experimenten had voltooid en ze in Mainz voor het eerst met succes in praktijk had gebracht, gelastte

zou hij uit beukenschors een aantal letters hebben gesneden die hij vervolgens stevig aandrukte op een stukje papier, en waarachtig: daar konden de kleintjes tot hun stomme verbazing ineens hun eigen naam zien staan ? het allereerste 'plaisir de se voir imprimé' uit de geschiedenis! Zelf moet ik bij dit deel van het verhaal altijd terugdenken aan een stripheld uit mijn jeugd die professor Pienter heette en boven wiens hoofd in een ballon een gloeilamp was getekend, die zichtbaar begon te stralen zodra hij op een briljant idee was gekomen. Zo moet die aardige grootvader in de Haarlemmerhout ook zijn gaan stralen toen hij begreep dat zijn kunstje met inkt op lood of tin misschien nog wel veel beter zou werken dan met boomsap op beukenschors - en zo moet zijn gekomen dat nog geen paar jaar later in Haarlem letters werden gegoten en gezet dat het een lieve lust was.

Helaas mocht de idylle niet lang duren. In de kerstnacht van 1440, toen de familie vroom ter kerke was gegaan, zou een trouweloze knecht van Laurens Janszoon alle lettertuig en gereedschap uit de werkplaats hebben gestolen, en er via Amsterdam en

de bisschop van die stad dat alle teksten die in zijn dioceses zouden worden gedrukt, vóór de verspreiding aan hem moesten worden voorgelegd ? niet zozeer omdat hij ze wilde lezen, als wel omdat hij ze wilde kunnen verbieden. De kracht van het gedrukte woord kennen we vooral door de tegenkrachten die het in de loop van de eeuwen telkens opnieuw heeft opgeroepen.

Het tweede verhaal is langer en er zitten apocriefe kantjes aan - maar zoals wel vaker als het gaat om het grijze gebied tussen sprookje en werkelijkheid, is het ook een stuk saillantier.

Het begint in Haarlem, als een idylle. Daar zou op een zondagmiddag ergens in de jaren dertig van de vijftiende eeuw, een man genaamd Laurens Jansz. Coster - die ook inderdaad koster was, maar daarnaast waarschijnlijk wijn importeerde en mogelijk ook zelf een herberg hield - in de Haarlemmerhout een wandeling hebben gemaakt met z'n kleinkinderen. En om die te vermaken

Keulen mee naar Mainz zijn gevlucht om er daar mooi weer van te spelen, of te laten spelen.

Aldus de lotgevallen van de vermeende Nederlandse uitvinder van de boekdrukkunst. Vervelend voor de glorie van onze landgenoot is natuurlijk vooral het feit dat het nieuws pas meer dan een eeuw na dato is opgetekend door een zekere Hadrianus Junius - Adriaan de

De kracht

(door journalist en schrijver
Jan Blokker)

van het

gedrukte woord

Jong dus, gewoon op z'n Hollands – die er begrijpelijkerwijs geen levende getuigen meer voor kon opvoeren. Het is bovendien de grote vraag of Laurens Janszoon, die in 1405 werd geboren, vóór 1440 al kleinkinderen kan hebben gehad die hun naam konden lezen. En de geschiedenis van de typografie kent tenslotte wél een Gutenberg- maar géén Costerbijbel. Mainz, moeten we toegeven, heeft het gewonnen van Haarlem. En het verhaal van de man wiens beeld in de schaduw van de Sint Bavo staat, is in de geschiedenis dan ook terecht beklifd als de Costerlegende.

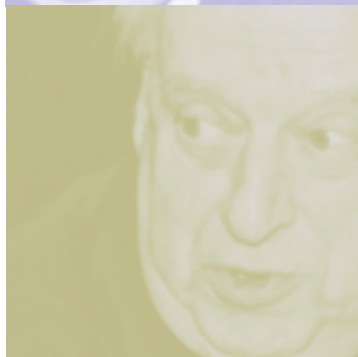
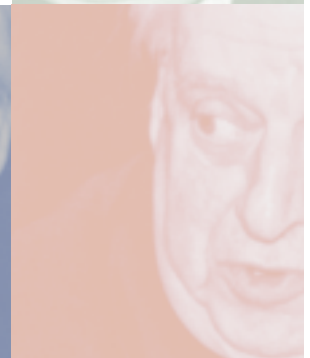
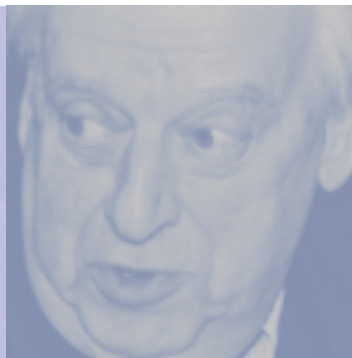
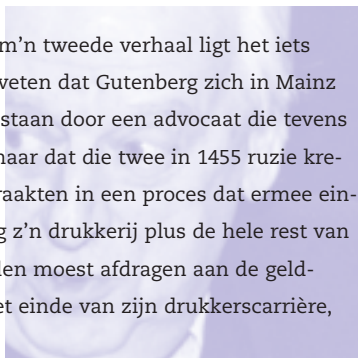
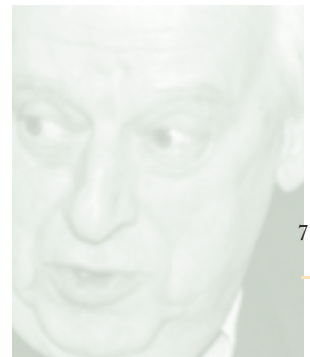
Tot zover mijn twee verhalen. De moraal van het eerste – dat van de bisschop van Mainz – kennen we. Het is de moraal van de vrijheid en de repressie. Erasmus preekt de drukpers als een godsgeschenk, maar hij waarschuwde meteen dat het vrije woord voortaan ook misbruikt kon worden voor de grootschalige distributie van denkbeelden die goden wellicht minder welgevallig zouden zijn. Tot de vroegste drukwerkgeschriften uit de geschiedenis behoorde dus ook de pauselijke Index van boeken die onder geen beding gedrukt mochten worden; en als ze per ongeluk tóch al gedrukt waren, zoals de duizend libellen en pamfletten waarmee Luther en Calvijn in de vroege zestiende eeuw Europa onveilig maakten, riskeerden hun lezers de brandstapel van de roomse Habsburgers. Wie de kracht kende van het gedrukte woord, is er ook altijd als de dood voor geweest.

Met de moraal van m'n tweede verhaal ligt het iets ingewikkelder. We weten dat Gutenberg zich in Mainz aanvankelijk liet bijstaan door een advocaat die tevens z'n financier was, maar dat die twee in 1455 ruzie kregen en verward raakten in een proces dat ermee eindigde dat Gutenberg z'n drukkerij plus de hele rest van z'n hebben en houden moest afdragen aan de geldschieder. Dat was het einde van zijn drukkerscarrière, en de vraag dringt zich op of zijn levenswerk hem misschien op eenzelfde manier is ontstolen als volgens de 'Costerlegende' het geval zou zijn geweest met

onze Laurens Janszoon. Maar dat is nog niet alles. Die advocaat van Gutenberg, die later goede en profijtelijke sier zou maken met diens uitvinding, heette Johannus Fust, een naam die al vage reminiscenties wakker maakt. Maar de naam van de trouweloze Haarlemse knecht die in de kerstnacht van 1440 de werkplaats van Coster leegroofde, overtreft eigenlijk de stoutste fantasie. Hij heette Johannus Faust.

Fust of Faust – dezelfde stam, alleen een andere dubbelklank, maar allebei duitendieven. Toch schijnen ze onmogelijk één en dezelfde geweest te kunnen zijn, en geen van beiden schijnt te mogen worden verward met de legendarische en misschien historische Duitse dokter die een poosje later moet hebben geleefd. Maar soms zijn er grenzen aan je bereidheid om het toeval uit te sluiten. En er is natuurlijk één verschil. De échte Faust bood tenminste nog z'n eigen ziel te koop aan. Z'n twee naamgenoten deden het met de ziel van een ander. En hun duivel heette commercie.

De lezer begrijpt, hoop ik, dat ik het grote woord gelaten uitspreek, en ik beloof dat ik hem verder niet al te veel verwijten zal maken over zijn opvallende hang naar Catherine Keyl, Barend en Van Dorp en al die onbelezen

gansjes die van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat onnozele praatprogramma's presenteren. Maar met een zekere weemoed heb ik nog even teruggedacht aan het cruciale moment, zo'n tachtig jaar geleden, dat de verzamelde Nederlandse uitgeverij besloten een reclamebureau in te richten, 'welks taak het zal zijn per post reclamemiddelen van de leden te verzenden aan verschillende categorieën van het boekkopend publiek in Nederland en Nederlands-Indië, tegen een vergoeding volgens een op kosten van het Bureau gebaseerd tarief.

De verleiding is groot daar nog een derde geschiedverhaal aan vast te knopen, maar ik zal me beheersen. De Loek Hermans van die dagen, die Jan Tadema heette, beseftte dat zijn voorstel misschien wel heel vulgair was, dus hij bezwoer z'n bestuur op een jaarvergadering, en ik citeer nog eens: 'Het is bittere noodzaak een goede reclame op te zetten, natuurlijk zonder snurkerig te zijn, want het boek is nu eenmaal geen gebruiksartikel als Sunlight-zeep of kwattarepen. Maar reclame is een gebiedende eis van deze moderne tijd.'

Uitgevers voelden zich toen nog bovenal cultuurdragers – en ze leefden in een permanent soort onmin met boekhandelaren die in hun ogen maar kleine kruideniers waren. De winkeliers klaagden over 'overproductie', en de uitgevers op hun beurt spraken over 'onderconsumptie', waarmee ze impliciet bedoelden dat de boekverkopers te lui en niet agressief genoeg waren om hun artikelen aan de man te brengen.

Tot de aardigste minibillboards die toen in een oplage van 100.000 exemplaren over land en koloniën werden verspreid, behoorde een tekening van Ton van Tast waarop een man met een boek in z'n hand is te zien die een volle fles wijn van zich af werpt. De tekst daaronder luidt: 'Een fles wijn duurt enkele uren en benevelt uw geest. Een goed boek, dat evenveel kost, verheldert uw gedachten en is een vreugde voor altijd.'

Uit alle reclame-uitingen van die tijd sprak een onmiskenbare hoogmoed, die me nog altijd bekoort. Er werd voor de klant niet gehurkt, hij werd eerder streng toegesproken over het feit dat hij z'n tijd en z'n geld verdedde aan zulke minderwaardige liefhebberijen als sport, onverantwoord voedsel, loze bijouerieën, bioscoop, grammofoonplaten en alcohol. Mensen die niet lezen? 'de grote massa onontwikkelden', schreef iemand, 'die alleen maar gevoelig zijn voor grove prikkels en hun laatste cent opofferen om de opwinding die ze bij een voetbalwedstrijd smaken, toch vooral niet te missen,' – mensen die niet lezen, om de zin te herne-

men, werden boekheidenen genoemd, wat zoiets is als een principiële geheelonthouder uitschelden voor jeneverheiden.

Veel is er sindsdien misschien niet eens veranderd – zo min als er veel veranderd lijkt sinds de censorreflex van de vijftiende-eeuwse bisschop van Mainz, of sinds de Fust of de Faust die ervandoor gingen met het godsgeschenk van Gutenberg of Coster.

Rond de tijd van de eerste collectieve boekreclame is in de Verenigde Staten nog eens een groot rapport verschenen van een econoom die in opdracht van de Amerikaanse uitgeververbond de boekenbranche had onderzocht, en die concludeerde dat het boek, net als elk ander consumptieartikel, inclusief een stuk zeep of een stuk chocola, te maken had met concurrentie in vier economische dimensies, te weten: tijd, ruimte, geld en smaak. Die man wist dus al dat we in het welvarende westen steeds meer te maken zouden krijgen met de competitie op een vrijetijdsmarkt.

Maar de uitgevers uit de jaren twintig van de vorige eeuw bleven er tot in hun reclameboodschappen koppig van overtuigd dat zij iets in de aanbieding hadden waar de wereld godsonmogelijk buiten kon – en als zij vandaag, teruggeroepen uit het graf met hun kennis van toen, hun zegje hadden mogen doen, zouden ze niet, in het defensief, gediscussieerd hebben over de vraag welke kansen het gedrukte woord nog had in het radiotijdperk. Maar dan hadden zij zich omgekeerd en zich in mededogen afgevraagd hoe lang de radio het nog zou volhouden in het eeuwige tijdperk van het gedrukte woord.

De radio is inmiddels, net als de producten van uitgevers, één van de vele mediavormen van de vrijetijdsmarkt. Maar ondanks alle concurrentie manifesteert het geschreven woord zich nog steeds krachtig.

Uitgevers mogen dan ook blijven weten, dat hun prachtige vak onvergankelijk en onvervangbaar is.

In 2002 vond op bestuurlijk gebied een belangrijke verandering plaats. Voorzitter prof. H.J.L. Vonhoff nam afscheid. Hij was de eerste voorzitter van het verbond en gold sinds 1996 als het boegbeeld van de organisatie. Hij werd tijdens de algemene ledenvergadering van 16 december 2002 opgevolgd door de heer drs. L.M.L.H.A.Hermans, voormalig Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW).

Ook in het verslagjaar zette het NUV zich weer sterk in voor de behartiging van de belangen van de leden. Op eigen initiatief en in samenwerking met andere organisaties maakte het NUV zich sterk om de economische, maatschappelijke, juridische en culturele belangen van uitgevers landelijk en internationaal goed te positioneren. Daarbij was het verbond een deskundige en betrouwbare partner voor de leden en werden die leden vertegenwoordigd op tal van niveaus. Vele lobby- en voorlichtingsactiviteiten werden verricht, dikwijls mede in samenwerking met nationale en internationale partners. Zonder de inzet en inbreng van NUV-leden was dit onmogelijk geweest. Voor een goede collectieve belangenbehartiging is betrokkenheid vanuit de branche belangrijk. De verbondenheid was groot. De leden deden mee aan de vele door het NUV georganiseerde bijeenkomsten, activiteiten en vergaderingen.

Groepen en nieuwe leden

Binnen de overkoepelende organisatie van het NUV functioneert een vijftal zelfstandige groepen:

- Algemene Uitgevers (GAU)
- Educatieve Uitgeverijen (GEU)
- Nederlandse Dagbladpers (NDP)
- Groep Publiekstijdschriften (GPT)
- Uitgevers voor Vak en Wetenschap (UVW)

In de loop van het verslagjaar steeg het aantal leden ten opzichte van de het voorgaande jaar. In 2002 werden 13 nieuwe leden verwelkomd.

Binkey Kok Publications BV	(GAU)
Cossee BV	(GAU)
Eenvoudig Communiceren	(GEU)
Hilversumse Media Compagnie C.V.	(GPT)
IDC Publishers/Leiden	(UVW)
Jurgens & Van Huystee bv/Amsterdam	(UVW)
MediaVentura BV	(GPT)
Prosper Business Media bv/Amsterdam	(UVW)
QUORUM Uitgevers bv/Zutphen	(UVW)
Uitgeverij 521	(GAU)
Vak M Tijdschriften BV	(GPT)
Wageningen Academic Publishers /Wageningen	(UVW)
Ziederis	(GAU)

Door fusies en opheffingen moesten twaalf ledenbedrijven hun lidmaatschap beëindigen. Op 31 december 2002 bedroeg het aantal ledenbedrijven in totaal 140. Eén of meer dochterondernemingen van deze bedrijven waren aangesloten bij een van de vijf groepen van het NUV.

Bestuurs- en Ledenvergaderingen

Het Algemeen Bestuur van het NUV vergaderde in het verslagjaar zes maal. Er waren twee Algemene Ledenvergaderingen. De eerste ledenvergadering werd gehouden op 14 juni 2002 in het Hilton Hotel te Amsterdam. Tijdens deze vergadering werden de heren dr. B. Knapen, P. de Wit en N. van Zetten benoemd tot lid van het Algemeen Bestuur van het NUV. De tweede Algemene Ledenvergadering had op 16 december plaats in Hotel The Grand te Amsterdam en had als thema 'De kracht van het gedrukte woord'. De bijeenkomst stond in het teken van het afscheid van

Inleiding

Het NUV coördineert de werkzaamheden van de aangesloten groepen en biedt de bijbehorende faciliteiten. Namens deze groepen participeren diverse vertegenwoordigers van de ledenbedrijven in besturen en commissies van het NUV.

prof. H.J.L. Vonhoff en de benoeming van drs. L.M.L.H.A.Hermans tot zijn opvolger. Prof. Vonhoff hield er zijn laatste jaarrede. Onder leiding van prof. drs. H.A. Lockefeer volgde de forumdiscussie 'Drie decennia mediabeleid – hoe sterk is het gedrukte woord in het

elektronische tijdperk', met een panel bestaande uit een aantal (oud-) bewindslieden. Jan Blokker sprak de scheidende voorzitter toe met een column. Daarna bedankte vice-voorzitter mr. R.N. Hazewinkel de oud-voorzitter voor zijn jarenlange inzet voor de uitgevers en overhandigde hij hem enkele cadeaus, waaronder een 'Vonhoff-special' van het magazine De Uitgever.

Beleid

In 2002 werden de leden via een uitgebreide notitie op de hoogte gebracht van de beleidsplannen van het NUV voor het jaar 2003. Het is de bedoeling dat zo'n notitie elk jaar zal gaan verschijnen.

Het auteursrecht was in het verslagjaar, net als in 2001, een speerpunt van het beleid van het verbond. De economische en culturele betekenis van het auteursrecht is zeer groot. Liefst 5,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) komt voort uit activiteiten die direct met het auteursrecht van doen hebben.

Auteursrechtbescherming stimuleert de schepping van inhoud, en zonder inhoud heeft de informatiemaatschappij geen bestaansrecht. Technische ontwikkelingen leiden tot nieuwe auteursrechtelijke vraagstukken en vereisen dikwijls een aanscherping van de beveiliging. Naast wetgeving kan zelfregulering verantwoorde en redelijke oplossingen bieden in de spanning tussen de verschillende rechten en belangen. Het NUV pleit voor een sterk en exclusief auteursrecht en blijft zich inzetten voor goede, redelijke oplossingen via zelfregulering en marktwerking.

Elektronisch uitgeven

De Monitor Elektronische Producten (MEP) is een databank met informatie over elektronische uitgeefproducten van de leden van het NUV. De databank groeide van ruim 200 in 2001, naar 2010 producten in 2002. Circa 50 leden van het NUV gaven gehoor aan het verzoek om gegevens over hun elektronische uitgeefproducten in te voeren in de MEP. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen dat niet alle ledenbedrijven elektronische producten uitgeven. In twee gevallen, waar het grote uitgevers met veel elektronische uitgeefproducten betrof, verleende het NUV assistentie bij het invoeren van de gegevens in de MEP.

Gedurende het verslagjaar verscheen de elektronische nieuwsbrief over elektronisch publiceren (eNUV) - gelanceerd in september 2001 - conform de planning tien keer. In het najaar van 2002 werd een online

enquête gehouden onder de lezers van eNUV (circa 740) over de nieuwsbrief en over een eventuele e-publishing portal. Een verheugend groot deel van 30% van het lezerspubliek nam de moeite om de enquête in te vullen. Bijna 80% van de respondenten leest eNUV oppervlakkig tot grotendeels, terwijl 17% de nieuwsbrief volledig doorleest. Ruim 70% oordeelt dat eNUV redelijk tot goed voorziet in de informatiebehoefte over e-publishing. Twee derde van de respondenten meldde dat zij behoefte hebben aan meer informatie over elektronisch uitgeven, en 88% van die groep wil die informatie via internet kunnen vinden.

In het jaarverslag over 2001 werd de verwachting uitgesproken dat de MEP en eNUV in de loop van 2002 zouden worden uitgebouwd tot een kenniscentrum voor elektronisch publiceren, dat toegankelijk is via een portal. Vanwege de minder gunstige economische perspectieven besloot het NUV om de kosten die gemoeid zijn met het opzetten (en onderhouden) van een portal over meerdere jaren te spreiden. Dit brengt met zich mee dat de werkzaamheden aan de portal een langere periode in beslag zullen nemen dan aanvankelijk gepland. Tevens is besloten in 2003 een businessplan op te stellen teneinde de toekomstige exploitatie van MEP en eNUV in een portal vorm te geven.

De MEP en eNUV worden gesubsidieerd door het Bedrijfsfonds voor de Pers, dat uitstel heeft verleend van oplevering van het eindverslag van de projecten tot 1 januari 2005.

Communicatie

In het verslagjaar werd het eind 2001 gepresenteerde communicatiebeleid van het NUV in praktijk gebracht. De leden werden op verschillende wijzen op de hoogte gehouden van de gebeurtenissen en ontwikkelingen in de branche. Naast eNUV verscheen de NUV-Nieuwsbrief in 2002 negen keer. Met deze uitgave, in combinatie met de website, werden de leden op de hoogte gehouden van het laatste NUV-nieuws. De vernieuwde Copyright Notice zag vier maal het licht en voorzag de leden van auteursrechtelijke achtergrondinformatie. Het tijdschrift De Uitgever onderging een restyling en verscheen vanaf 2002 als een relatie-magazine, dat primair is gericht op externe relaties. Het full color magazine verscheen in het verslagjaar vier keer, naast de special die werd uitgegeven ter gelegenheid van het afscheid van voorzitter Vonhoff.

Algemeen

De Nederlandse economie ontwikkelde zich in 2002, evenals in 2001, ongunstig.

Gedurende het jaar moesten de ramingen over de economische groei van het Centraal Planbureau (CPB) naar beneden worden bijgesteld. De belangrijkste oorzaken van de negatieve ontwikkeling waren het uitblijven van het herstel van de wereldeconomie, de geringe particuliere consumptie, de terughoudendheid van de bedrijven om in dit economische klimaat te investeren en de verslechterde prijsconcurrentie van Nederland als gevolg van de hoge stijging van de loonkosten in de afgelopen jaren. Door al deze factoren groeide de economie in ons land in 2002 niet. De inflatie kwam volgens verwachting uit op 3,5%. Voor 2003 wordt een economische groei verwacht van 0,5%.

omzet in belangrijke mate afhankelijk zijn van de veelal conjunctuurgevoelige advertenties, zagen omzet en resultaat teruglopen. Vele bedrijven waren (opnieuw) gedwongen forse bezuinigingsmaatregelen te treffen. Volgens metingen van BBC, de Media en Reclame Bank, liep het totale advertentievolume in de dagbladen met 11,5% terug. Vooral het opnieuw sterk gedaalde volume van de personeelsadvertenties (met 27%) was hiervan de oorzaak. De cijfers van BBC wijzen verder uit dat de bruto reclamebestedingen in de publiekstijdschriften met ruim 6% terugliepen. De daling van de reclamebestedingen in de vaktijdschriften was iets minder, te weten 3%.

Op de oplagemarkt voor dagbladen zette de dalende trend zich door. Uit de cijfers van HOI, Instituut voor Media Auditing, blijkt dat de totale verspreide oplage

12

vaksecretariaat
1997

Economische Zaken

Economische ontwikkelingen in de uitgeverijsector

Als gevolg van de geringe economische groei beleefde de uitgeverijsector een economisch moeilijk jaar. Uitgevers van dagbladen en tijdschriften, die voor hun

over de periode 1 oktober 2002 tot en met 30 september uitkwam op 4,3 miljoen, hetgeen een daling betekent van 2,1% ten opzichte van 2001.

Een greep uit de cijfers over het derde kwartaal inzake de publiekstijdschriften laat een verspreide oplage van de gezinsbladen van circa 5,5 miljoen zien. De opinie-

bladen kenden een totale oplage van circa 275.000, terwijl de totale oplage van de omroepbladen uitkwam op ongeveer 4,7 miljoen.

In de boekensector zal volgens de ramingcijfers van de Stichting Speurwerk de totale binnenlandse omzet van de Nederlandse uitgeverijen in 2002 uitkomen op ongeveer 0,9 miljard euro, circa 2% meer dan in het jaar ervoor.

De grootste stijging van de omzet wordt verwacht in de categorie schoolboeken, namelijk 4%. De omzet van de wetenschappelijke en de algemene boeken zal naar verwachting groeien met respectievelijk 2% en 1%. De geringe toename van de omzet van het algemene boek is veroorzaakt doordat de consument in het verslagjaar circa 3% minder boeken heeft gekocht.

De boekhandel is met een aandeel van ruim 63% veruit het belangrijkste afzetkanaal van het algemene boek, op afstand gevolgd door de boekenclubs met een aandeel van 16,7%. De verkoop van boeken via warenhuizen bedroeg 6,8%. Het belang van internet als verkoopkanaal liep ten opzichte van 2001 0,4 procentpunt terug tot 2,4%.

Als gevolg van de hiervoor genoemde ontwikkelingen is de omzet van boeken, dagbladen en tijdschriften gedaald tot een totaal van naar verwachting 3,7 miljard euro.

Economische mededinging/ vaste boekenprijs

Het onderzoek van het CPB en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) inzake de evaluatie van de vaste boekenprijs (VBP) werd in april afgerond. Op 22 april presenteerden deze onderzoeksbureaus het rapport 'Boek en Markt'. De conclusie van het onderzoek was dat de VBP voor het algemene en het wetenschappelijke boek effectief kan bijdragen aan een belangrijke cultuurpolitieke doelstelling: een pluriform aanbod en een brede beschikbaarheid van boeken. In het rapport staan ook alternatieven genoemd voor de vaste boekenprijs, zoals een gericht subsidiebeleid ten aanzien van de boekverkopers. Eveneens werden de afschaffing van de VBP en een in de tijd afgebakende VBP genoemd.

In een reactie op het rapport is door het NUV, de Nederlandse Boekverkopersbond (NBb) en de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB) gepleit voor een wettelijke regeling van de VBP, zoals deze ook in een aantal andere landen van de Europese Unie (EU) is geregeld.

Op 28 oktober presenteerden de kamerleden Dittrich en Halsema hun (initiatief)wetsvoorstel inzake de VBP. Het wetsontwerp ontving brede steun van de uitgevers, met uitzondering van het daarin opgenomen artikel 12. In dit artikel wordt bepaald dat het een uitgever niet is toegestaan met 'branchevreemde' verkoopkanalen betere handelsafspraken te maken dan met assortimentsboekhandels. Overleg hierover tussen uitgevers en boekverkopers heeft (nog) niet tot overeenstemming geleid. Aan het einde van het verslagjaar was het wetsvoorstel voor advies bij de Raad van State.

Distributie

Op het gebied van de distributie stond de eerste helft van het verslagjaar in het teken van de problemen die in de markt waren gerezen over de eenzijdig door TPG Post opgelegde invoering van het nieuwe sorteerprogramma e-Sort. Deze invoering geschiedde op 1 juli 2002. Uit onderzoek van het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen (KVGGO) was gebleken dat e-Sort tot belangrijke kostenstijgingen zou leiden, terwijl TPG Post steeds had beweerd dat dit gemiddeld genomen kostenneutraal zou kunnen worden ingevoerd. Na langdurig overleg bereikten het NUV en TPG Post in juni overeenstemming over deze kwestie, nadat door TPG Post kortingen waren aangeboden op de eerder vastgestelde tariefstijging voor 2003. Het voorstel van TPG Post kwam neer op een structurele prijsreductie van 0,5% en een éénmalige korting van 0,4% ter compensatie van mogelijke kostenstijgingen als gevolg van e-Sort. De stijging van de periodiekentarieven in 2003 zal hierdoor feitelijk neerkomen op 2,1% in plaats van 3%.

Vervolgens stond de weg open om de tekst van het nieuwe protocol tussen NUV en TPG Post af te ronden. In het najaar werd het protocol, dat een looptijd heeft tot 2004, door beide partijen ondertekend. In het protocol zijn onder meer afspraken vastgelegd over de tarieven en de kwaliteit van de postbezorging. Partijen spraken verder af om in de loop van 2003 het overleg te starten over een nieuw protocol, dat met ingang van 2004 in werking zou moeten treden.

Op 13 november werd door het NUV en het KVGGO gezamenlijk een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd om de leden te informeren over de nieuwe mogelijkheden op de postmarkt. Behalve TPG Post kregen nieuwe aanbieders van postdiensten, zoals Selekt Mail Nederland, SANDD en MailMerge, de kans zich te pre-

senteren aan de interessante doelgroep van uitgevers en drukkers. Dat het onderwerp sterk leeft onder de leden, bleek uit het grote aantal bezoekers. Begin 2003 zal het NUV nader overleg hebben met de nieuwe aanbieders van postdiensten.

Papier en milieu

Op 4 december werd door de betrokken partijen het Convenant Verpakkingen III ondertekend. Dit overkoepelende convenant, met een looptijd tot en met 2006, bestaat uit zeven deelconvenanten. Bij twee daarvan zijn de uitgevers betrokken: het Papiervezelconvenant en het convenant Producenten/Importeurs.

Eerder in het jaar kon al uitvoering worden gegeven aan het nieuwe Papiervezelconvenant, nadat eind augustus de algemeenverbindendverklaring inzake papier en karton door de Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne (VROM) was goedgekeurd. Het nieuwe Papiervezelconvenant is in grote lijnen een voortzetting van het vorige Papiervezelconvenant. De nieuwe overeenkomst voorziet in de mogelijkheid om een afzonderlijke heffing (afvalbeheersbijdrage) in te voeren voor de financiering van het inzamelingsstelsel.

Gelet op de zwakke vermogens- en liquiditeitspositie van de Stichting Papier Recycling Nederland (PRN) en de Stichting Verwijderingsfonds, die belast zijn met de uitvoering van het stelsel van inzameling en monitoring, werd in september besloten het fonds te openen gedurende het vierde kwartaal 2002 en het eerste kwartaal 2003. De vastgestelde heffingen (generiek en specifiek) bedragen respectievelijk 2,50 euro en 7,50 euro per ton.

Dit besluit ontlokte veel negatieve reacties aan de markt. Het NUV deelde in een brief aan PRN en Stichting Verwijderingsfonds mee dat geen begrip bestaat voor de plotselinge invoering van een heffing die voor de uitgevers in het slechte economische klimaat een onverwachte kostenstijging betekent. Daarnaast werd ook de dringende noodzaak om direct tot een heffing over te gaan betwist.

In het verslagjaar werd voorts een start gemaakt met de parlementaire behandeling van het Ontwerp Besluit Beheer verpakkingen en papier/karton. Dit besluit zal in 2005 in werking treden ingeval het bedrijfsleven er in de komende jaren niet in slaagt het zwerfafval met twee derde te verminderen. In een reactie op voornoemde Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

maakte het NUV onder meer bezwaar tegen de in het besluit opgenomen verplichting om de hoeveelheid papier te verminderen. Het NUV acht deze bepaling in strijd met het grondwettelijke recht van uitingsvrijheid, indien hieraan ook de uitgevers worden onderworpen.

Duurzaam geproduceerd hout

Al in 1992 diende Tweede-Kamerlid mevrouw M. Vos een initiatiefwetsvoorstel in tot wijziging van de Wet milieubeheer (Duurzaam geproduceerd hout). Het initiatiefvoorstel werd eind 2002 behandeld door de Eerste Kamer, nadat het eerder door de Tweede Kamer was aangenomen. De Kamer had grote bezwaren tegen het wetsvoorstel. De aanwijzingen dat de Europese Commissie (EC) Nederland in gebreke zou stellen, gezien de mogelijke juridische bezwaren als gevolg van strijdigheid van het voorstel met de artikelen 28-30 van het EG-verdrag, speelden daarbij een voornamelijk rol. Tijdens de plenaire behandeling van het voorstel besloot de initiatiefneemster haar wetsvoorstel terug te trekken. De door de branche zo gevreesde rode sticker, die zou moeten worden aangebracht op dragers van niet duurzaam geproduceerd hout (waaronder vele uitgeefproducten), was daarmee van de agenda verdwenen. De intensieve lobby van het NUV en zijn bondgenoten, waaronder VNO-NCW, het KVGGO en de Vereniging van Nederlandse Papier- en Kartonfabrieken (VNP), heeft daar zeker aan bijgedragen.

Mevrouw Vos heeft haar wetsvoorstel inmiddels aangepast en opnieuw bij de Tweede Kamer ingediend. Het negatieve en concurrentievervalsende rode keurmerk is verdwenen uit de tekst, en wat rest is een vrijwillig aan te vragen groen keurmerk. De Tweede Kamer heeft begin 2003 advies gevraagd bij de Raad van State, die al heeft aangegeven nog immer niet gerust te zijn op de gevolgen ervan op Europees niveau. Het wetsvoorstel gaat nu wederom de complete parlementaire weg afleggen en zal op zijn vroegst eind 2003 worden aangenomen. Het NUV zal de ontwikkelingen nauwgezet volgen en waar nodig zijn invloed laten gelden.

Verbod op tabaksreclame

De meeste vormen van tabaksreclame zijn vanaf 7 november 2002 verboden. Vanaf die datum geldt ook een verbod op sponsoring van evenementen door de tabaksindustrie. Voor kranten en tijdschriften gold een iets langere termijn, maar per 1 januari 2003 is ook tabaksreclame in printmedia verboden. Alleen in de

tabakswinkel mag nog reclame worden gemaakt. De bepalingen die mensen recht bieden op een rookvrije werkplek en rookvrij openbaar vervoer, gaan in januari 2004 in.

Alcoholreclame

Uit onvrede over het functioneren van de Reclamecode voor alcoholhoudende dranken (onderdeel van de Nederlandse Reclame Code) heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voorgesteld om de regels inzake alcoholreclame aan te scherpen en op te nemen in een wettelijke regeling. Reclame voor alcohol in media over sport en gemotoriseerd verkeer is en blijft niet toegestaan. De bepaling inzake media voor jongeren wordt aangescherpt: de reclamecode stelt dat reclame voor alcohol geen publiek mag bereiken dat voor meer dan 25% uit minderjarigen bestaat; in het voorontwerp wordt dit verlaagd naar 20%.

Uit de zeer lage inkomsten uit alcoholreclame in tijdschriften voor jongeren en tijdschriften over sport en rijden/varen/vliegen blijkt volgens het NUV dat de reclamecode naar behoren functioneert, zeker ook waar het jongerenbladen betreft. Het NUV ziet dan ook niet in waarom het goed functionerende instrument van zelfregulering, te weten het onderdeel van de Nederlandse Reclamecode voor alcoholhoudende dranken, plaats zou moeten maken voor een wettelijke regeling. Vrijheid van commerciële communicatie dient voorop te staan. Alcoholhoudende drank is een legaal product, waarvoor vrijelijk reclame moet kunnen wor-

den gemaakt, uiteraard met inachtneming van de bescherming van de jeugd.

Onder aanvoering van VNO-NCW voeren betrokken partijen (NUV, producenten, adverteerders) overleg. Zij geven de voorkeur aan zelfregulering.

BTW

Onder het huidige BTW-regime zijn de printmedia boeken, kranten en tijdschriften onderworpen aan het verlaagde BTW-tarief van 6%. De elektronische uitgaven, alsmede alle andere elektronische informatieproducten, worden thans nog gerangschikt onder 'diensten' en zijn onderhevig aan het normale (hoge) BTW-tarief. Dit heeft tot gevolg dat media die dezelfde inhoud bevatten, al naar gelang de vorm/drager onder een verschillend BTW-tarief vallen. Het NUV is van mening dat ook de elektronische informatieproducten onder het lage tarief zouden moeten vallen.

Het Platform BTW, dat op instigatie van het NUV is opgericht, pleit voor een verlaagd BTW-tarief op elektronische uitgeefproducten. In het platform zijn organisaties van universiteiten, hogescholen, studenten, onderwijs, bibliotheken, ouders, uitgeverij en boekverkopers vertegenwoordigd. De heren D'Hondt, voorzitter van de Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU), Hermans (voorzitter NUV) en Deetman, voormalig Minister van Onderwijs, zullen de standpunten van het Platform BTW onder de aandacht van de politiek brengen.

Juridische

Zaken

Algemeen

Door de digitale ontwikkelingen en het internet is het belang van juridische bescherming fors toegenomen. Ook de aandacht van de Europese en nationale wetgever is sterk gegroeid. Zaken als hergebruik van content,

de eenvoudige reproductie daarvan en de bestrijding van digitale piraterij vragen om continue aandacht. Daarbij zijn de relatie met auteurs en een goede productbescherming van groot belang. Het vaksecretariaat Juridische Zaken bewaakt de uitgeversbelangen op

diverse wijzen en werkt hierbij op internationaal gebied samen met diverse zusterorganisaties.

Herziening Auteurswet

Een goede auteursrechtbescherming betekent niet alleen een belangrijke stimulans voor het scheppen van nieuwe voortbrengselen van de geest, zij is onmiskenbaar een randvoorwaarde voor de verspreiding van een groot en pluriform aanbod van werken van wetenschap, letterkunde of kunst. Dit belang geldt eens te meer voor de verspreiding en het gebruik van informatie via computer en internet. Het rechtstreekse contact tussen producent en consument van informatie biedt weliswaar nieuwe exploitatiemogelijkheden, waarbij uitgevers producten kunnen leveren die qua inhoud en leveringsvoorwaarden op maat worden gemaakt, maar de voor iedereen beschikbare, eenvoudige reproductie- en publicatiemogelijkheden vragen om extra bescherming tegen ongeautoriseerd gebruik van die producten. Het NUV heeft forse kritiek geuit op het Nederlandse wetsvoorstel tot implementatie van de Europese richtlijn. Die implementatie moet leiden tot harmonisatie van enkele aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij. In het wetsvoorstel wordt te weinig rekening gehouden met de behoefte aan zelfregulering en wordt het recht om elektronische kopieën voor privé-gebruik te maken onvoldoende beperkt. Ook de Tweede Kamer heeft zich zeer kritisch opgesteld tegenover het wetsvoorstel, dat in 2003 tot een herziening van de Auteurswet zal moeten leiden.

Beleid en voorlichting

Ruimte voor zelfregulering en pas ingrijpen wanneer rechthebbenden daadwerkelijk de toegang tot informatie in gevaar dreigen te brengen, is de boodschap die het NUV regelmatig aan de overheid overbrengt. Van de overheid mag worden verwacht dat niet alleen adequaat wordt opgetreden tegen piraterij, maar dat ook aandacht wordt besteed aan voorlichting over auteursrecht. Zowel het ministerie van Justitie als het ministerie van OCenW hebben in 2002 een aanzet gegeven tot het bepalen van een beleid waarmee in de toekomst op een meer structurele wijze kan worden ingespeeld op de verantwoordelijkheid van de overheid voor het auteursrecht in een technologisch snel wijzigende omgeving. Gedacht kan worden aan de ontwikkeling en de invloed van 'digital rights management' (DRM). Het

NUV is hierover geconsulteerd en zal bij de discussie over dit onderwerp betrokken blijven. Het NUV trekt hierbij op met Stichting Auteursrechtbelangen, een samenwerkingsverband tussen organisaties van auteurs, uitvoerende kunstenaars, producenten, omroepen en uitgevers. Deze stichting neemt samen met de overheid en de Vereniging voor Auteursrecht deel in de Stichting Auteursrechtmanifestaties.

Laatstgenoemde stichting lanceerde in 2002 een voorlichtingscampagne over auteursrecht. Via de website (www.auteursrecht.nl) kunnen gebruikers en rechthebbenden antwoorden vinden op hun vragen over auteursrecht.

Erkenning van auteursrecht

De overheid dient ook zelf haar verantwoordelijkheid te nemen als gebruiker van auteursrechtelijk beschermd werk. Het is de NDP helaas niet gelukt overeenstemming te bereiken met de Staat over een marktconforme vergoeding voor het gebruik van dagbladen voor de interne informatievoorziening van de overheid door middel van knipselkranten en intranet. Dit gebruik vindt plaats zonder dat daar een vergoeding tegenover staat. De leden van de NDP zagen zich eind 2002 genoodzaakt alle ministeries te dagvaarden wegens inbreuk op auteursrecht.

Het NUV en de organisatie voor de entertainmentbranche, de Nederlandse Vereniging van Producenten en Importeurs van beeld- en geluidsdragers (NVPI), hebben in 2002 de Stichting Platform Multimediaproductanten opgericht. Aanbieders van illegale versies van uitgaven van deelnemende ledenbedrijven kunnen nu adequaat strafrechtelijk worden vervolgd als aan de sommaties tot stopzetting van het illegaal aanbieden geen gehoor wordt gegeven.

Modelcontracten

Het NUV speelt een belangrijke normerende rol bij de contractuele relatie tussen auteurs en uitgevers, bijvoorbeeld door het opstellen van model- en voorbeeldcontracten. In 2002 heeft dit geleid tot een nieuw modelcontract voor de uitgave van oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk tussen de Literaire Uitgeversgroep binnen de GAU en de Vereniging van Letterkundigen (VvL). Voorts heeft het overleg van de gezamenlijke werkgroep van de Groep UVW en het wetenschappelijk overlegplatform Innovatie Wetenschappelijke Informatievoorziening (IWI) in 2002

geleid tot een gezamenlijke notitie met aandachtspunten voor contracten tussen uitgevers en auteurs van wetenschappelijk werk.

Zelfregulering

Door middel van collectieve regelingen en gedragscodes kan het NUV wetgeving voorkomen, dan wel invulling geven aan wettelijke normen. Een goed voorbeeld hiervan zijn de zogenaamde 'bloemlezingsregelingen', waarmee invulling wordt gegeven aan de wettelijke voorwaarden waaronder een kort gedeelte tegen een billijke vergoeding in een onderwijspublicatie mag worden overgenomen. Op 1 juli 2002 is een herziene NUV-VvL Regeling Bloemlezingen in werking getreden. De sinds 1974 gehanteerde berekeningsformule voor de vergoeding is nu ook hanteerbaar voor digitale gebruiksvormen. De op de Regeling Bloemlezingen gebaseerde WEU-regeling (regeling voor wetenschappelijke en educatieve uitgaven), voor het overnemen van gedeeltes uit wetenschappelijke en educatieve uitgaven, is per 1 december 2002 op navenante wijze aangepast. Ook met de publieke omroepen zijn afspraken gemaakt over een billijke vergoeding voor het gebruik van televisiefragmenten voor onderwijsmateriaal. In 2003 zullen naar verwachting meer aangepaste regelingen volgen.

Begin 2002 hebben het NUV en de organisaties van blindbibliotheken de nieuwe Regeling Blindenbibliotheken getekend. Ook de regeling met de openbare bibliotheek Smalingerland voor het computerprogramma 'Scriptietipper' is vernieuwd. Met deze bibliotheek is tevens een regeling getroffen voor een nieuw project: 'het Info-arrangement'. Dit is een interactief programma waarmee voor de bezoekers van openbare bibliotheken bepaalde thema's kunnen worden uitgewerkt.

Het NUV neemt deel aan overleg over een mogelijke gedragscode voor zogenaamde bel- en winspelletjes in tijdschriften en dagbladen. Het doel van de code is om dergelijke spelletjes te mogen blijven organiseren als 'gratis kansspelen' in de zin van de herziene Wet op de Kansspelen. Daarnaast wil de code aantonen dat de consumenten eerlijk worden behandeld en dat zij een klachtenmogelijkheid krijgen bij een toezichhoudend orgaan.

Collectief beheer

Het verdient naar de mening van het NUV de voorkeur

dat auteur en uitgever zelfstandig het beheer van hun rechten uitoefenen. Dit is niet altijd mogelijk, omdat de gebruikers en/of de auteurs en uitgevers behoefte hebben aan een centraal uitvoeringsorgaan vanwege het massale gebruik. In sommige gevallen, zoals bij het reprorecht en het leenrecht, wordt collectief beheer door de wetgever opgelegd.

In 2002 is het wetsvoorstel tot aanpassing van het reprorecht aangenomen. Hierdoor krijgt de door de wetgever aangewezen Stichting Reprorecht in 2003 de mogelijkheid ook bij het bedrijfsleven vergoedingen te gaan incasseren voor het fotokopiëren van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Daarmee komt een einde aan de langdurige strijd voor een verbeterde uitvoering van het reprorecht, dat sinds 1974 voor het bedrijfsleven een dode letter is gebleven.

De door het NUV opgerichte Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO) kon eind 2002 een leenrechtvergoeding aan uitgevers uitkeren die 8% hoger lag dan de uitkering die in 2001 werd gedaan. De readerregelingen met universiteiten en hogescholen zijn tot en met 2003 ongewijzigd verlengd. Mede door de collectieve afkoopregeling met de Hoger Beroeps Onderwijs (HBO)-raad en diverse regelingen voor schadevergoeding met individuele instellingen, kon PRO in 2002 een recordbedrag uitkeren.

Ledenservice

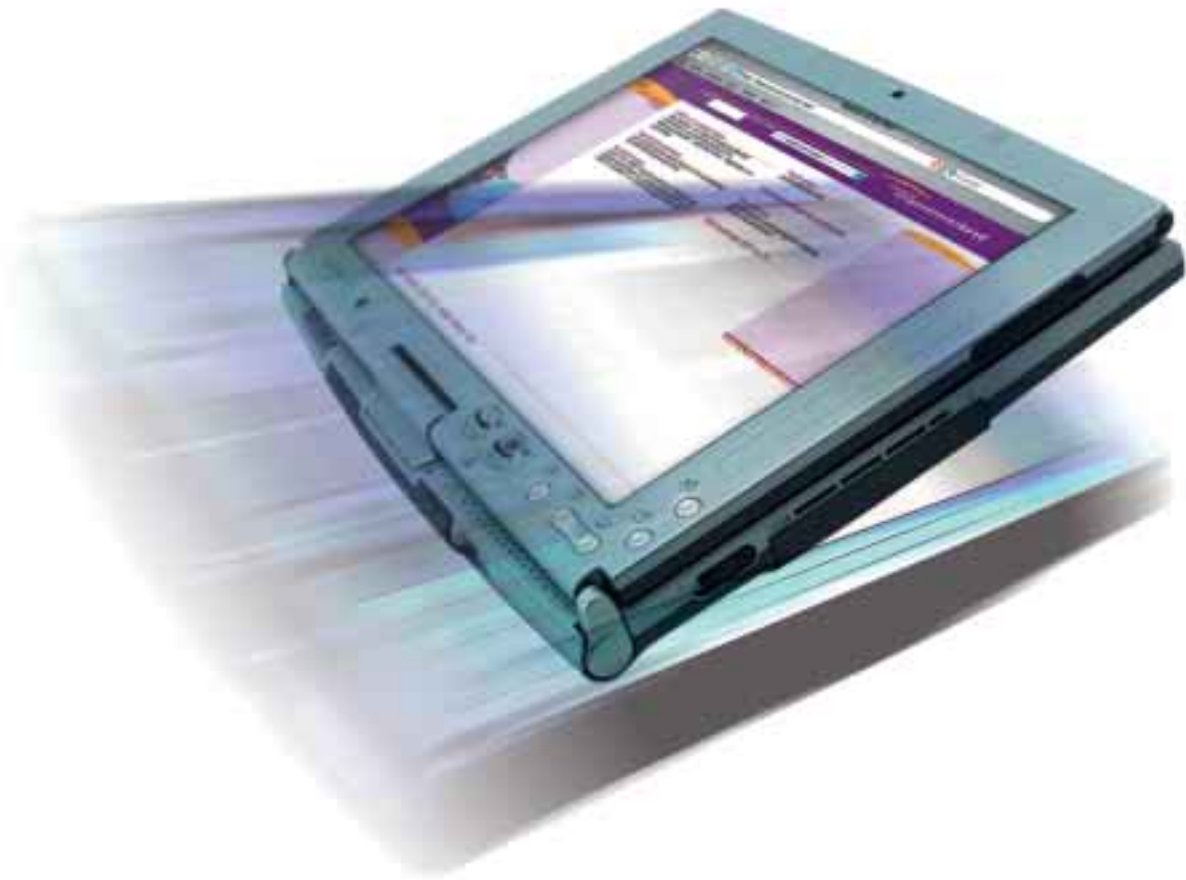
In 2002 werden twee voorlichtingsbijeenkomsten voor de leden georganiseerd: één over de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) en de andere bijeenkomst over de sociaal-juridische aspecten van contracten met freelance auteurs. Naar aanleiding van de laatstgenoemde bijeenkomst verscheen een geactualiseerde versie van de NUV-brochure 'Contracten met freelancers'.

In het kwartaalblad Copyright Notice werden de leden geïnformeerd over de nationale en internationale ontwikkelingen op het terrein van het auteursrecht.

De Stichting Juridische Dienstverlening bood ook in 2002 tegen kostprijs individuele rechtshulp aan tal van leden. Begin 2003 kon aan de leden het resultaat worden getoond van de grote inspanning van het secretariaat in het verslagjaar: de update van alle modellen, regelingen en andere publicaties die het NUV op het terrein van auteursrecht rijk is. Het losbladig handboek 'Auteursrecht in de uitgeverij – Regelingen en Modellen' is gratis aangeboden aan alle abonnees van Copyright Notice.

Statuten van de Orde van St. Michael
Bijeenkomst van de leden van de Orde van St. Michael

Algemeen

Het NUV-beleidsterrein Sociale Zaken bestaat uit een drietal hoofdgebieden: advisering en beleidsontwikkeling, de secretariaatsvoering voor vele bedrijfstakfondsen, commissies en stichtingen (de zogenoemde 'socia-

le fondsen') en het volledige traject van zes collectieve arbeidsovereenkomsten. Het gaat daarbij om de Collectieve Arbeidsovereenkomsten (CAO) in de bedrijfstak Uitgeverijbedrijf (CAO voor het Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf (BTU)), de Grafimedia-CAO, de CAO voor Vaktijdschriftjournalisten (VAK), de CAO voor Dagbladjournalisten (DJ), de CAO voor Publiekstijdschriftjournalisten (PU) en de CAO voor Opinieweekbladjournalisten (OP)). Daarmee worden alle Groepen en het Algemeen

vaksecretariaat
 1997-2017

Sociale Zaken

le fondsen') en het volledige traject van zes collectieve arbeidsovereenkomsten. Het gaat daarbij om de Collectieve Arbeidsovereenkomsten (CAO) in de bedrijfstak Uitgeverijbedrijf (CAO voor het Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf (BTU)), de Grafimedia-CAO,

Bestuur van het NUV op sociaal terrein bediend. In de uitoefening van de vele aansturende, afstemmende, coördinerende en/of uitvoerende taken onderhoudt het vaksecretariaat Sociale Zaken contacten met talrijke instanties en organisaties, zowel extern als intern.

Daarbij is de vakkundige inbreng van (vertegenwoordigers van) ledenbedrijven van groot belang. Zij participeren in diverse besturen, deskundigencommissies, onderhandelingsdelegaties, geschillencommissies en studietoelagencommissies en zijn daarmee medeverantwoordelijk voor het sociale beleid van het NUV.

Bestuurscommissie Sociaal Beleid

In de Bestuurscommissie Sociaal Beleid (BSB) zijn alle geledingen van de bedrijfstak afgevaardigd. De BSB kent dan ook een belangrijke klankbordfunctie en heeft als platform een grote rol bij de ontwikkeling van het sociaal beleid voor de bedrijfstak. In de BSB hebben onder meer de woordvoerders van de onderhandelingsdelegaties zitting. In 2002 heeft de BSB veel aandacht besteed aan het opstellen van een Raammandaat met maatregelen voor de korte en langere termijn, waarmee de stijging van de loonkosten kan worden gematigd. Het Raammandaat dat in 2002 door het Algemeen Bestuur van het NUV werd goedgekeurd, dient als richtlijn voor de CAO-onderhandelingen in 2002/2003.

Bedrijfstakbureau voor het Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf

In het jaar 2002 is de Stichting Bedrijfstakbureau voor het Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf formeel van start gegaan. Het bedrijfstakbureau (BTB) zelf was al sedert 2001 actief. Het BTB is op initiatief van de sociale partners in de sector Boeken- en

Tijdschriftuitgeverijbedrijf in het leven geroepen om als onafhankelijk platform gezicht en uitvoering te geven aan de CAO's en de daarin opgenomen doelstellingen. Het BTB voert daarbij de taken uit die volgen uit de CAO's in de sector, en geeft tevens uitvoering aan andere afspraken op bedrijfstakniveau. Het BTB kan daarvoor ook derden inschakelen, maakt gebruik van de faciliteiten van het vaksecretariaat Sociale Zaken van het NUV en heeft inmiddels zijn verankering gekregen in de vier CAO's in de sector BTU.

Naast de uitvoering van CAO-afspraken behoren onder meer tot de aandachtsgebieden van het BTB: de uitvoering van sociale regelingen, het beheer van en het toezicht op sociale fondsen, het voeren van het secretariaat voor sociale fondsen en andere bedrijfstakaangelegenheden, het verzorgen van de website van de bedrijfstak (www.uitgeverijbedrijf.nl), het coördineren

van afspraken over scholing en opleiding (waaronder een virtueel kenniscentrum), dat laatste onder meer door een opleidings- en ontwikkelingsfonds, de coördinatie van het Europese Equalproject en de totstandkoming en naleving van het Arbo-convenant Uitgeverijbedrijf.

Equalproject

Het Equalproject richt zich op scholing en opleiding van werknemers die in een achterstandssituatie (bijvoorbeeld op het terrein van internet/e-publishing) verkeren en op potentiële werknemers die in de uitgeverijsector werkzaam willen zijn. De afzonderlijke projecten van de partners, het Instituut voor Media en Informatie Management (MIM), onderdeel van de Hogeschool Amsterdam, het NUV, het Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum (NBLC) en de NBb, die voor een deel gezamenlijk worden opgezet (zoals een virtueel kenniscentrum), dienen een bijdrage te leveren aan onder meer een adequate scholing van (potentiële) werknemers. Voorwaarde voor het verkrijgen van subsidie is voorts dat er sprake dient te zijn van transnationale samenwerking met partners uit andere Europese landen. Eind 2002 is de in 2001 ingediende subsidieaanvraag voor het project definitief toegekend door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

Website Bedrijfstak Boeken- en Tijdschriftuitgeverijbedrijf

De website www.uitgeverijbedrijf.nl is op 2 september 2002 van start gegaan. Op deze site zijn de vier in de bedrijfstak BTU voorkomende CAO's (CAO-BTU, CAO-VAK, CAO-PU, CAO-OP) integraal te vinden. Daarnaast kan de bezoeker van de site vragen stellen en krijgt hij via een zoekstelsel direct antwoord. Ook het onderdeel 'Frequently Asked Questions' ontbreekt niet. Verder zijn op de site te vinden: verwijzingen naar en informatie over de sociale fondsen, relevante wet- en regelgeving, links naar verwante sites, informatie over CAO-partijen, mogelijkheden voor de werknemer om zijn eigen rechtspositie in kaart te brengen et cetera.

Voorlichtingsbijeenkomst Hay Functiewaarderingssysteem

In 2001 heeft Hay Management Consultants in opdracht

van het BTB, op grond van de CAO, onderzoek gedaan naar het opzetten van een algemeen functiewaarderingsysteem voor ondernemingen met 75 of minder werknemers in de boeken- en tijdschriftuitgeverijsector. Het onderzoek heeft geleid tot een ontwerpfunctiewaarderingsysteem dat eind 2001 binnen een pilotproject bij een uitgeverij in de bedrijfstak in de praktijk is getest. De bevindingen waren zeer positief en in september 2002 werd het systeem aan de bedrijfstak aangeboden. Tijdens een druk bezochte voorlichtingsbijeenkomst op 11 september 2002 vond een uitgebreide presentatie van dit nieuwe systeem plaats.

Het nieuwe systeem stelt ondernemingen in staat om door middel van 35 referentiefuncties de eigen functies binnen de onderneming op een juiste wijze in te delen. Verwacht wordt dat in het CAO-overleg in 2003 nadere afspraken zullen worden gemaakt over de implementatie van het systeem in de sector.

CAO-BTU

Op 19 april 2002 bereikten de onderhandelingsdelegaties van werkgeverspartijen, verenigd in het NUV, en werknemerspartijen (vertegenwoordigd door de FNV KIEM, de Dienstenbond CNV en De Unie) een onderhandelingsresultaat over een nieuwe CAO voor het BTU. De CAO is in de loop van de zomer van het verslagjaar door de sociale partners goedgekeurd. Het CAO-overleg stond in het teken van de slechte economische situatie waarin de bedrijfstak verkeert.

Hoofdpunten uit het akkoord zijn:

- Een contract met een looptijd van negen maanden (van 1 april 2002 tot en met 31 december 2002).
- Een structurele loonsverbetering van 2,25% per 1 april 2002.
- Afspraken over meeruren van deeltijdwerkers, het Bedrijfstakbureau, de werkgeversbijdrage, het Arboconvenant en de garantietoeslag bij reorganisatie (de tijdelijke persoonlijke toeslag die geldt in geval van reorganisatie werd daarbij omgebouwd naar een garantietoeslag).

Het overleg voor een nieuwe CAO is van start gegaan in januari 2003.

CAO-DJ

Op 27 juni 2002 werd door de onderhandelingsdelegaties van de NDP en de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) een principeakkoord bereikt over een nieuwe CAO voor dagbladjournalisten. Het akkoord

werd in september 2002 goedgekeurd en omvatte de volgende hoofdpunten:

- Een looptijd van twaalf maanden (van 1 januari 2002 tot en met 31 december 2002).
- Een structurele verhoging van salarissen en salarisschalen met 2,5% per 1 januari 2002.
- Instelling van een paritaire commissie die als opdracht krijgt te komen tot een herijking van het loongebouw.
- Een nieuw op te zetten project 'Jonge Instromers' per 1 april 2003, onder de bestaande voorwaarden (één jonge instromer per 50 journalisten).
- Vastleggen in de CAO dat dagbladjournalisten het recht krijgen om gebruik te maken van een verlofspaarregeling, waarbij zoveel mogelijk aansluiting zal worden gezocht bij de verlofspaarregeling in de Grafimedia-CAO, ondergebracht bij de Grafische Bedrijfsfondsen (GBF).
- Een studietoets 'Verlof à la Carte', die zich onder meer zal buigen over de totstandkoming van een inzichtelijke verlofregeling voor dagbladjournalisten.
- Uitbreiding van de wettelijke regeling kortdurend zorgverlof (maximaal 10 dagen per jaar) naar maximaal 14 dagen per jaar in de CAO.
- 50% kostendeling per 1 januari 2003 voor alle nieuwe gevallen van kinderopvang (opvangplaatsen die met ingang van 1 januari 2003 voor het eerst worden gereguleerd).
- Instelling van een technische commissie, die in overleg met de GBF een Reglement Prepensioen voorbereidt.
- De instelling van studietoetsen met betrekking tot het seniorenbeleid, de Raad van Uitvoering, de modernisering van de CAO en pensioenvernieuwing.
- Het opstellen van protocollaire bepalingen met betrekking tot het stageplaatsenbeleid, het allochtonenbeleid, de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de totstandkoming van een Arboconvenant.

Het overleg voor een nieuwe CAO is in maart/april 2003 van start gegaan.

Grafimedia-CAO

Op 16 maart 2002 bereikten de onderhandelingsdelegaties van werkgeverspartijen (waaronder het KVG en de NDP) en van werknemerspartijen (FNV KIEM, de Dienstenbond CNV en De Unie) een principeakkoord over een nieuwe grafimedia-CAO. Het akkoord werd in

Grande Bible Historiale Complétée van koning Karel V
Karel V krijgt de bijbel aangeboden door zijn raadsman Jean de Vaudetar

mei 2002 goedgekeurd.

Hoofdpunten uit het akkoord zijn:

- Een looptijd van 12 maanden (1 februari 2002 tot en met 31 januari 2003).
- Een structurele verhoging van de salarissen van 2% per 1 februari 2002 en 1% per 1 oktober 2002.
- Afspraken over onder meer verlofsparen (als recht in de CAO vastgelegd), kortdurend zorgverlof (verlenging van het wettelijk maximum aantal dagen met vier extra dagen onder stringente voorwaarden), vakantie en verlof (waaronder de beperking van opbouw van vakantie tijdens ziekte), werkingssfeer (onder meer met betrekking tot het niet-journalistiek personeel bij de huis-aan-huisblad-uitgeverijen en het ICT-personeel bij dagbladondernemingen), meerkeuzesysteem arbeidsvoorwaarden (op decentraal niveau nader vorm te geven) en ziekte en arbeidsongeschiktheid (geen aanvulling bij verwijtbaar niet meewerken aan reïntegratie).
- Het instellen van enkele studietoelagen met betrekking tot de volgende onderwerpen: beloningsstructuur, pensioen, digitale CAO, zorgverlof, beleidsplan oudere werknemers en decentraal overleg.

CAO – PU / OP

Deze CAO's hadden een looptijd van november 2000 tot en met december 2002. In het verslagjaar hebben derhalve geen nieuwe CAO-onderhandelingen plaatsgevonden.

Per 1 januari 2002 is in de regeling Kinderopvang PU/OP de zogenoemde 50% kostendeling ingevoerd. Deze houdt in dat de bedrijfstak in principe nog maar de helft van de overblijvende opvangkosten (totale opvangkosten minus inkomensafhankelijke ouderbijdrage) voor zijn rekening neemt, uitgaande van de vooronderstelling dat de andere helft voor rekening komt van de werkgever van de partner. Hierover zijn alle ondernemingen en deelnemende ouders geïnformeerd. Het overleg voor een nieuwe CAO 2003 is pas van start gegaan in 2003.

CAO – VAK

De CAO-VAK liep af op 31 december 2002, en er heeft in 2002 geen CAO-overleg plaatsgevonden. Dit overleg voor een nieuwe CAO is pas in 2003 van start gegaan.

In 2002 werd wel een nieuw Kennismakingsproject Vaktijdschriftjournalisten gerealiseerd. Het Kennismakingsproject beoogt net afgestudeerde jour-

nalisten gedurende maximaal zes maanden te laten kennismaken met het vaktijdschriftuitgeverijbedrijf en stelt daarvoor door de bedrijfstak gesubsidieerde werkervaringsplaatsen beschikbaar. Omdat het kennismakingsproject in het verleden zeer succesvol was, besloten CAO-partijen het in 2002 te continueren. De belangstelling voor deelname van de jonge journalisten bleek echter aanzienlijk minder te zijn dan de jaren ervoor. Het uiteindelijke verloop van het Project 2002 zal in de loop van 2003 door CAO-partijen worden geëvalueerd.

Bedrijfstakafspraken

In 2002 werd een nieuwe mantelpolis door het NUV afgesloten met verzekeraar Achmea. De polis heeft betrekking op de verzekering van ziektekosten. Voorts werd de mantelpolis prepensioen BTU, door het NUV afgesloten met verzekeraar Aegon, uitgebreid ten behoeve van de tijdschriftjournalisten in het kader van hun prepensioenregeling, die op 1 januari 2002 van kracht is geworden.

Op 17 december 2002 werd door de sociale partners in de uitgeverijsector (NUV, FNV KIEM, Dienstenbond CNV, NVJ en De Unie) en het ministerie van SZW het Arbeidconvenant Uitgeverijbedrijf ondertekend. Ten behoeve van dit convenant is een Plan van Aanpak opgesteld, dat in de periode 2003 – 2006 tot uitvoering gebracht dient te worden. Deze uitvoering wordt voor de helft betaald door de uitgeverijsector. De andere helft zal door het ministerie van SZW worden betaald.

Geschillencommissies

De geschillencommissies in het kader van de CAO-DJ (de zogenoemde Raad van Uitvoering) en van de CAO-BTU (de Vaste Commissie) hebben in 2002 in diverse zaken uitspraken gedaan. De organisatie en administratieve begeleiding van de zaken voor de geschillencommissies worden in opdracht en ten behoeve van sociale partners gedaan door het vaksecretariaat Sociale Zaken.

Marktonwikkeling

De omzet van het algemene boek vertoonde in 2002 een geringe toename. Dit ondanks het feit dat de consument in het verslagjaar circa 3% minder boeken kocht.

In de sector van algemene boeken vond een prijsstijging plaats. In het verslagjaar werd een poging ondernomen om de omvang van de totale Nederlandse boekenmarkt in te schatten. Enkele onderzoeken hebben geleid tot een geschatte omvanggrootte van bijna 1.440

leden. Daarmee waren op 31 december 2002 in totaal 101 uitgeverijen bij de Groep aangesloten.

GAU-ledenvergaderingen

De Voorjaarsledenvergadering werd op 15 mei gehouden. Tijdens de bijeenkomst kwamen onder meer de onderwerpen marktonderzoek en het project Boekbalie (de NBb/NBLC-internetsite die als toegangspoort voor het boekenvak dient) aan de orde. De GAU zal begin januari 2003 voor het eerst als toehoorder een vergade-

Groep
@106b

Algemene

Uitgevers

miljoen euro, waarbij de omzet is berekend in consumentenprijzen inclusief zes procent BTW. De raming betreft de boekverkopen van zowel leden als niet-leden van de KVB.

De GAU verwelkomde in het verslagjaar vier nieuwe

ring van de initiatiefnemers van het project bijwonen, om te bezien of het opportuun is daarin te participeren. De heren R.van Ulzen (Uitgeverij Holland) en W.Wildeboer (Sjaloom & Wildeboer), beiden kinderboekuitgevers, werden benoemd in het GAU-bestuur. Zij

nemen samen één bestuurszetel in.

Op 27 november 2002 vond de GAU-

Najaarsledenvergadering plaats in Cristofori te Amsterdam. Op de agenda stonden onder meer de nieuwe activiteiten van de CPNB, het initiatiefwetsvoorstel VBP en het auteursrecht. Tevens werd stilgestaan bij het vertrek van de heer mr. C.G.A. van Wijk als lid van het GAU-bestuur. Hij blijft actief in de CAO-onderhandelingsdelegatie BTU, in het bestuur van het NUV en als voorzitter van de NUV-commissie Auteursrecht. De heer Van Wijk vervulde zijn GAU-bestuursfunctie sinds 1 juli 1998. De ledenvergadering werd afgesloten met een bijeenkomst waar ook relaties van de GAU bij aanwezig waren. De heer R. Schouw, directeur van BMG Music Benelux (een van de vijf grote platenmaatschappijen), gaf een boeiende presentatie over de muziekbranche. Na afloop volgde een najaarsborrel.

Marktonderzoek

De GAU is van mening dat de branche en de leden moeten kunnen beschikken over marktgegevens en daarnaast inzicht behoren te hebben in de marktontwikkelingen in het boekenvak. De Stichting Speurwerk heeft hiervoor diverse onderzoeken in gang gezet. De GAU ondersteunt deze activiteiten en stelde tot en met 2004 een bijdrage van € 22.500,- per jaar beschikbaar voor het KVB-Marktonderzoeksprogramma voor de Boekenbranche.

In 2002 werd gestart met het consumentenonderzoek Boekenindex (een wekelijkse telefonisch gehouden enquête naar de aankoop van algemene boeken onder een wisselende groep van 400 personen, die gegevens oplevert over de prijs- en omzetontwikkeling, de verkoopkanalenverdeling en profielen van kopers). De Boekmonitor van Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) ging medio 2002 over naar de Stichting Speurwerk en zal onder de naam BoekenMarktMonitor berichten over de omzetontwikkeling van het algemene boek en de verschillende genres daarbinnen. De gegevens zijn afkomstig van de boekhandel.

Literaire Uitgeversgroep

De heer J. Nijsen (Podium) werd in het verslagjaar, na een lange en succesvolle periode als voorzitter van de Literaire Uitgeversgroep, opgevolgd door mevrouw M. Bertram (Contactgroep). De heer E. Visser (De Geus) werd tot vice-voorzitter van deze GAU-werkgroep

benoemd. Het jaar stond in het teken van de onderhandelingen over de literaire modelcontracten. De delegatie van de VvL was uitgebreid met vertegenwoordigers uit de 'groep Mak'. In de landelijke pers werd uitvoerig aandacht besteed aan het op 14 mei bereikte principeakkoord voor een modelcontract voor literair werk, dat op 1 juli 2002 van kracht werd.

De zomerperiode werd door de Literaire Uitgeversgroep gebruikt om zich voor te bereiden op de herziening van het vertaalcontract voor literair werk. Eind november gingen de onderhandelingen daarover met de VvL-werkgroep 'Vertalers' van start. In het verslagjaar onderhield de Literaire Uitgeversgroep tevens contacten met het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en het Fonds voor de Letteren over diverse beleidsaangelegenheden.

Kinderboekenuitgevers

De Werkgroep Kinderboekenuitgevers (WKU) herijkte haar Strategienota 1998 en onderhield regelmatig contact met de CPNB en de Stichting Lezen. Er werden plannen ontwikkeld om kinder- en prentenboeken onder de aandacht te brengen in de voorschoolse periode. De werkgroep werd door de Koninklijke Bibliotheek (KB) geïnformeerd over de ontwikkeling van de grote overzichtstentoonstelling 'Wonderland' in de Kunsthal te Rotterdam. De werkgroep bereidde zich tevens voor op deelname aan de Nederlandse Onderwijs Tentoonstelling (NOT), begin januari 2003, door de inrichting van een nieuwe 'Kinderboekenstraat'. Mevrouw N. Harmsen (Unieboek) werd benoemd in het bestuur van de Werkgroep Kinderboekenuitgevers. Nederland en Vlaanderen zijn gezamenlijk gastland tijdens de Salon du Livre te Parijs (in maart 2003). Het Nederlandse taalgebied krijgt daarmee de gelegenheid zich groots te presenteren. De organisatie is in handen van de Stichting Frankfurter Buchmesse 1993. De promotie, activiteiten en presentaties hebben betrekking op kinderboeken, literatuur en non-fictie. De GAU werd gedurende het verslagjaar bij de voorbereiding betrokken en gaf financiële ondersteuning.

Distributiecommissie

Het Centraal Boekhuis (CB) vervult een spilfunctie tussen uitgeverij en boekhandel en verzorgt de informatieverstrekking over, en de opslag, distributie en vervoer van boeken en logistiek verwante artikelen. De GAU-distributiecommissie sprak regelmatig met het CB over de knel-

punten in de elektronische informatievoorziening. De commissie evalueerde ook de uitkomsten van een ledenenquête over de dienstverlening en de kosten van het CB. Afgesproken werd om in 2003 een gelijksoortige enquête te houden.

Opleidingen

In 2002 had de NUV-Masterclass Redigeren Fictie plaats. De belangstelling voor deze door de GAU gesponsorde masterclass aan de Universiteit van Amsterdam was groot. Volgend jaar is wederom een tweetal plaatsen gratis beschikbaar. De Vakopleiding Boekenbranche (VOB) gaf in opdracht van de GAU in het voorjaar en najaar een tweetal cursussen: 'Redactionele automatisering' en 'Update voor productiemedewerkers'.

Vaste boekenprijs

Zoals in het hoofdstuk van het vaksecretariaat Economische Zaken werd geschreven, is het evaluatie-rapport VBP op 22 april 2002 door het CPB en het SCP gepresenteerd. Als reactie op dit rapport verscheen de door KVB-voorzitter drs. A. Nuis geschreven brochure 'Het Boek en de Markt deel III', met de visie van het boekenvak op de toekomst na 2004.

Op 2 mei werd een manifestatie georganiseerd in de foyer van De Balie, waarbij vertegenwoordigers van diverse politieke partijen aanwezig waren. Zij werden uitgedaagd om in de verkiezingstijd een standpunt over de VBP in te nemen.

Een aantal auteurs gaf een persoonlijk commentaar. Prof. H.J.L. Vonhoff hield namens het NUV een pleidooi voor behoud van de VBP.

In de zomer werd het evaluatierapport VBP door minister Jorritsma en staatssecretaris Van der Ploeg aangeboden aan de Tweede Kamer. De bewindslieden gaven in de aanbiedingsbrief hun visie op het rapport en de VBP. Onder voorwaarden en in een aangepaste, gemoderniseerde vorm kunnen zij zich na 2004 (wanneer de ontheffing van de Wet Economische Mededinging ten einde loopt) een in de tijd beperkte VBP voorstellen. Een definitieve beslissing lieten zij echter over aan het nieuwe kabinet.

Het op 28 oktober gepresenteerde initiatiefwetsvoorstel VBP van de Tweede- Kamerleden Dittrich (D 66)en Halsema (Groen Links), volgt in grote lijnen het Reglement Handelsverkeer en laat ruimte voor speciale uitvoeringsregels over bijvoorbeeld bijzondere prijzen en speciale acties. Deze zullen in een later stadium

moeten worden opgesteld. Over artikel 12, waarin wordt bepaald dat een uitgever met 'branchevreemde' verkoopkanalen geen betere handelsafspraken mag maken dan met assortimentsboekhandels, bestaat geen overeenstemming tussen uitgevers en boekhandels. Het voorstel ligt thans voor advies bij de Raad van State, die naar verwachting in het eerste halfjaar van 2003 een advies uitbrengt.

ONUB

De NBB, de KVB en de GAU zijn binnen de Nederlandse Taalunie en samen met het Vlaamse boekenvak vertegenwoordigd in het Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel (ONUB). De activiteiten zijn van grensoverschrijdende culturele betekenis en hebben betrekking op de boekenbranche in Vlaanderen en Nederland, de taalgemeenschap en de kwaliteit van de infrastructurele voorzieningen voor het boek. Het ONUB-project 'Actualisering van de Nederlandse Uniforme Genre Indeling (NUGI)' werd afgesloten. Op 1 april 2002 werd de Nederlandstalige Uniforme Rubrieksindeling (NUR) in het Vlaamse en Nederlandse boekenvak ingevoerd.

Commissie Inkoopbeurzen

Voor circa 90 deelnemende zelfstandige boekhandels organiseerde de GAU de voorjaars-, zomer- en najaars-boekenbeurzen in Houten. Ongeveer 80% van de nieuw verschenen boektitels werd er ingekocht. De beurzen-opzet met twee uitgeversgroepen werd gecontinueerd.

Het Boekenoverleg

Onder voorzitterschap van KVB-voorzitter drs. A. Nuis vinden de informele bijeenkomsten van het Boekenoverleg plaats. Dit orgaan is opgericht met als doel de culturele betekenis van het boek in een brede maatschappelijke context te plaatsen, ervaringen uit te wisselen en gemeenschappelijke actiepunten en beleidslijnen vast te stellen. Afgevaardigden uit diverse organisaties uit het boekenvak hebben zitting in dit college.

Leenrecht

De Stichting Leenrecht is aangewezen om de leenvergoedingen te incasseren en onder de rechthebbenden te verdelen. In het bestuur van de stichting zijn auteursorganisaties en de GAU vertegenwoordigd. Stichting PRO werd aangewezen voor uitkering van de

vergoedingen aan de uitgevers. Het door de uitleen van geschriften door openbare bibliotheken voor uitgevers beschikbaar gekomen bedrag bedroeg in 2002 € 3.307.764,- (tegen 6.5 miljoen gulden in 2001).

Leensubsidie in België

Eind 2002 werden de Nederlandse uitgevers blij verrast door een circulaire van de Vlaamse administratie Cultuur, waarin werd meegedeeld dat met ingang van 2003 een stelsel van leensubsidies zal worden ingevoerd. Het betreft een regeling in het kader van het cultuur- en letterenbeleid die zich beperkt tot literair werk en kinderboeken. Deze regeling heeft een tijdelijk karakter. Wanneer in België net als in Nederland een leenrechtstelsel zal worden ingevoerd, is onduidelijk.

CPNB

De CPNB heeft tot doel het lezen van boeken en het boekenbezit te stimuleren. De in dit instituut participerende partijen, Nbb, NBLC en GAU, verschaffen de CPNB jaarlijks een basisbudget. Deze inkomsten uit de eigen bedrijfstak worden aangevuld met sponsorgelden en overheidssubsidies.

De heer R. Hogenes volgde met ingang van 1 januari 2003 de heer H. Schuurmans op in het CPNB-bestuur. Namens de GAU hebben ook de heren E. Visser en T. Akveld zitting in dit bestuur.

Het thema voor de 67e Boekenweek luidde 'Hebban olla vogala nestas - Verhalen en gedichten over de liefde'. Het boekenweekgeschenk 'De ijsdragers' werd geschreven door Anna Enquist. De oplage bedroeg 747.000 exemplaren.

In juni 2002 werd wederom de Maand van het Spannende Boek gehouden met als motto 'Zusters in het Kwaad - Vrouwelijke auteurs & de misdaad'. Het geschenk 'Verlies' werd geschreven door het auteursduo Nicci French. De Publicatieprijs van de Nederlandse Spoorwegen (NS) voor het Nederlandse Boek werd in 2002 toegekend aan het boek 'Het zwijgen van Maria Zachea' van Judith Koelemeijer.

Voor de pers en de boekhandel werd in januari en september 'Vers voor de Pers/Eerste Druk' georganiseerd. In de maand mei werd voor de derde keer 'De Weken van het Reisboek' gehouden. Bij aankoop van een reisgids deed de boekhandel de reisboekenpocket 'WEG' cadeau aan zijn klanten. In dit naslagwerk staan reisgerelateerde boeken opgenomen.

De Kinderboekenweek 2002 belichtte, onder het motto

'AY AY KAPITEIN', kinder- en jeugdboeken over boten.

Op woensdag 2 oktober werd in de Rotterdamse Kunsthal het officiële startschot gegeven van de 48e Kinderboekenweek met de opening van de tentoonstelling 'Wonderland'. Een ruime keuze van kinder- en jeugdboeken uit de beroemde collectie van de Koninklijke Bibliotheek was daarbij te bezichtigen. Vermeldenswaardig is de samenwerking tussen de CPNB en de textielketen Zeeman vanwege het 35-jarig jubileum van het bedrijf.

Het Kinderboekenweekgeschenk werd geschreven door Rindert Kromhout, met als titel 'Boris en het woeste water!'. Het Prentenboekje van de Kinderboekenweek 2002 'Dag hoed!' werd gemaakt door Rotraut Susanne Berner. De bibliotheken konden de 'Kinderboekenweek Quiz 2002' aan hun abonnees aanbieden.

Op 29 september werden door de Staatssecretaris van OCenW, mr. drs. C.H.J. van Leeuwen, de Gouden en Zilveren Griffels en Penselen uitgereikt. Peter van Gestel ontving een Gouden Griffel voor zijn boek 'Winterijs', en Willemien Min ontving een Gouden Penseel voor de illustraties in het boek 'Ik schilder je in woorden', geschreven door Hans Hagen. 'De Gouden Zoen', bedoeld om boeken onder de aandacht te brengen van jongeren van twaalf tot 16 jaar, werd uitgereikt aan Anne Provoost voor haar boek 'De arkvaarders'. 'Harry Potter' was de favoriet van zowel de Jonge Jury als de Nederlandse Kinderjury.

Het jaar werd afgesloten met de introductie van de landelijke cadeaucampagne rond de feestdagen. In de weken voorafgaand aan Sinterklaas werden 15 verschillende spotjes uitgezonden op diverse radiozenders met de boodschap 'Cadeautje? Van boeken krijg je nooit genoeg'.

Overige niet GAU-activiteiten in het boekenvak

In april 2002 organiseerde de gelijknamige Stichting op eigen kracht de eerste editie van 'Maand van de Filosofie'. De Stichting is een samenwerkingsverband van een aantal uitgevers, boekverkopers, Felix Meritis, Filosofie Magazine, de Internationale School voor Wijsbegeerte en dagblad Trouw.

Op 16 en 17 november organiseerde Rob Mendel in de Beurs van Berlage 'De Trouw Schrijvers & Boekendagen'. De resultaten van en reacties op deze consumentenbeurs waren voldoende hoopgevend om het initiatief ook in 2003 te continueren.

Beleid

De GEU behartigt de belangen van uitgevers die leermiddelen en integrale leersystemen maken voor het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, de beroeps- en volwasseneneducatie en het hoger beroepsonderwijs. De groep vervult daarnaast een platformfunctie en voert overleg met de overheid, het onderwijsveld, de wetenschappelijke instituten, de onderwijsverzorgingsinstellingen en de organisaties uit

keld. In toenemende mate maken ICT-producten deel uit van de leermethoden. Deze veranderingen vereisen, naast hoge investeringen, een gedegen voorbereiding met veel deskundigheid uit en over de markt. Scholen krijgen daarbij een steeds grotere vrijheid op het gebied van de inrichting van het te geven onderwijs en maken daarbij zelfstandig keuzes. De vraag om maatwerk met betrekking tot onderwijsmiddelen klinkt daardoor veelvuldig. Het is aan de uitgevers van leermiddelen om op

Groep
@106b

Educatieve Uitgeverijen

de eigen branche.

Het onderwijs ontwikkelt zich voortdurend en vraagt om kwalitatief hoogwaardige leersystemen. De traditionele schoolboeken zijn veelal vervangen door leermethoden die voor een heel onderwijstraject zijn ontwik-

deze trends in te spelen.

De GEU heeft zich in 2002 nadrukkelijk geconcentreerd op de in de komende jaren door de groep te voeren strategie. Om als brancheorganisatie de belangen van de leden goed te kunnen behartigen zal het beleid con-

tinu moeten worden aangepast aan de veranderingen in het onderwijsveld. Daarbij is de samenwerking met de overheid en grote, professionele partijen in het onderwijs van belang. In het verslagjaar werden diverse bondgenootschappen gesloten om bepaalde doelen te kunnen bereiken.

Relatie met de overheid

Uitgevers van leermiddelen zijn uitgegroeid tot waardige partners in het onderwijs. De leden van de GEU zijn niet alleen leverancier, maar denken ook mee en adviseren over de inhoud van nieuwe lesmethoden. Dit is noodzakelijk, want geen ander uitgeefproduct is zo verbonden met het beleid van een ministerie als dat van de GEU-leden. Het belang van goede samenwerking met de overheid is derhalve evident. Ook in 2002 heeft de GEU zich een serieuze en betrouwbare partner van de overheid getoond bij de ontwikkeling van nieuw lesmateriaal, en de groep werd op het terrein van leermiddelen veelvuldig betrokken bij de beleidsuitoefening. In haar overleg met de overheid benadrukte de GEU daarnaast dat de hoogte van de prijzen van leermiddelen een negatief imago van de sector oplevert. De kosten van de leermiddelen in het voortgezet onderwijs worden door het grote publiek als hoog ervaren. De vele onderwijsvernieuwingen, de toepassing van ICT, de individualisering en andere eisen die aan de leerlingen worden gesteld worden daarbij dikwijls vergeten. De GEU zet zich in voor een positiever beeld van de educatieve uitgeverijen.

BTW

De toename van ICT in het onderwijs heeft geleid tot intensieve gesprekken over het BTW-tarief. Leermiddelen in gedrukte vorm vallen onder het verlaagde BTW-tarief van 6%. ICT-producten, zoals cd-roms, zijn daarentegen onder het reguliere tarief van 19% geplaatst. Deze discrepantie heeft extra kosten voor het onderwijs tot gevolg. De GEU bepleit bij zowel de overheid als de politiek om niet langer onderscheid te maken op basis van de aard van de drager, maar om alle door onderwijs- en opleidingsinstellingen voorgeschreven leermiddelen onder het lage BTW-regime te laten vallen.

ICT

Tijdens de Kennis, Informatie en Communicatiemanifestatie die in april 2002 in de

Jaarbeurs te Utrecht werd gehouden, heeft de ICT Alliantie voor funderend onderwijs, bestaande uit Accessium, AOOb, EDventure, APS, CPS, Ouders en Coö en de GEU, een visie met betrekking tot de integratie van ICT in het onderwijs in de komende jaren neergelegd. Tevens zijn de (financiële) voorwaarden daarvoor vastgelegd en is een krachtige lobby gevoerd bij de politiek. Het mag opmerkelijk worden genoemd dat als gevolg van de stagnerende economie het ICT-beleid in programma's van veel politieke partijen is afgezwakt of zelfs is verdwenen. Het gevolg hiervan zal zijn dat de scholen in de komende jaren weinig extra gelden zullen ontvangen ten behoeve van ICT-investeringen. De integratie van ICT-methodes in het onderwijs loopt hiermee een aanzienlijke vertraging op. Dit is teleurstellend, zeker gezien de toenemende autonomie van de scholen, de vraag om maatwerk en de technische ontwikkelingen.

Methoderegistratie

Een aantal GEU-leden heeft in het verslagjaar met elkaar gesproken over de mogelijkheden om voor het basisonderwijs te komen tot een eenvormig ICT-systeem dat de vorderingen van leerlingen in hun leerproces bijhoudt. In de onderwijspraktijk wordt steeds vaker gewerkt met methodes die ICT-componenten bevatten van verschillende uitgeverijen. Dit is niet altijd praktisch en daarom bestaat bij de scholen de wens om te kunnen beschikken over één gezamenlijk systeem. De GEU-uitgeverijen bespraken in het najaar van 2002 de wensen van de onderwijsinstellingen, en het is de bedoeling dat in de loop van 2003 een project over dit onderwerp van start gaat. Het betreft een precompetitieve samenwerking waarmee de GEU gehoor geeft aan de veranderingen in het onderwijslandschap.

Vaste boekenprijzen

In het hoofdstuk van het vaksecretariaat Economische Zaken is het initiatiefwetsvoorstel VBP reeds aan bod gekomen. Dit voorstel bepleit een vaste boekenprijs vanaf 2005. Wanneer het voorstel wordt aangenomen, komt het Reglement Handelsverkeer te vervallen. De Vaste Commissie Marketing van de GEU heeft het afgelopen jaar veel moeite gedaan om zicht te krijgen op de consequenties van de invoering van het wetsvoorstel. In het najaar van 2002 werd een marketingdag over dit thema georganiseerd. Op de drukbezochte bijeenkomst kwamen diverse deskundigen aan het woord,

Le Livre de la Bouquechardière

Fortuna, die aan haar rad draait en een muur doet instorten.
 Rechtsboven: koningin Euridice, die een aantal familieleden laat ombrengen.

maar bestond voor de leden ook de mogelijkheid om met elkaar te discussiëren over de gevolgen van de wettelijk geregelde vaste boekenprijs en het vervallen van het Reglement Handelsverkeer. Aan de hand van de evaluatie van deze bijeenkomst zal door de GEU een vervolgtraject worden vastgesteld.

Nationale Onderwijstentoonstelling

De GEU heeft de afgelopen jaren geparticipeerd in de Stichting NOT. In 2002 zijn gesprekken met deze stichting en de Jaarbeurs Exhibition Media gevoerd. De reden van de besprekingen was dat de uitgevers meer invloed willen hebben op het beleid van de NOT. De GEU kent daarbij een belangrijke doelstelling: de NOT omvormen tot een aantrekkelijke onderwijsmanifestatie voor alle docenten uit alle onderwijssectoren. Na de NOT in januari 2003 zal er in het voorjaar van dat jaar een evaluatie van het evenement plaatsvinden, waarbij een visie voor de komende jaren zal worden ontwikkeld.

Methodekeuzebijeenkomsten

Tijdens de NOT werden ook in 2002 weer Methodekeuzebijeenkomsten (MKB) georganiseerd. De bijeenkomsten zijn een combinatie van een beurs en presentaties waarin meer diepgaande informatie over een methode wordt gegeven. Hiermee wordt ingespeeld op de wensen die leven in het onderwijs. Ruim 3000 docenten bezochten de MKB.

Auteurswet

Ook binnen de gelederen van de GEU was in het verslagjaar de aanpassing van de Auteurswet een zeer belangrijk agendapunt. Zoals in het hoofdstuk van het vaksecretariaat Juridische Zaken is gemeld, dient de bestaande wet te worden gewijzigd in verband met een Europese richtlijn die harmonisering op Europees niveau voorstaat. De GEU is niet gelukkig met enkele wijzigingsvoorstellen. De gevolgen van een aantal voorstellen zijn onduidelijk. Enkele vertegenwoordigers van GEU-leden hebben in samenwerking met het vaksecretariaat Juridische Zaken getracht de gewenste duidelijkheid in het wetsvoorstel te krijgen.

Readerregeling BVE

Analoog aan de regeling die geldt voor de universiteiten is in 2002 een overeenkomst opgesteld voor de Beroeps- en Volwassenen Educatie (BVE) instellingen. De BVE-raad zal zijn leden een raamovereenkomst voorleggen, die na goedkeuring bindend wordt voor alle leden.

Regeling bewegend beeld

Bij veel educatieve boeken worden cd-roms als aanvullende of ondersteunende informatie geleverd. Voor dergelijk lesmateriaal maken uitgevers in bepaalde gevallen graag gebruik van bewegende beelden van de televisie. De Commissie Auteursrecht van de GEU heeft in het verslagjaar met de Nederlandse Omroep Stichting (NOS) gesproken over een regeling voor het gebruik van bewegend beeld voor de hele branche. De besprekingen zullen in 2003 worden voortgezet.

Herijking persbeleid

Vanaf begin 2002 heeft de NDP in gesprekken met de verantwoordelijke bewindsman, fractiewoordvoerders en beleidsambtenaren van het ministerie van OGenW de wens tot herijking van het persbeleid van de overheid aan de orde gesteld. De Persnotitie van staatssecretaris Van der Ploeg, die in december 2001 aan de

(NGvH), in een overleg met de staatssecretaris, haar zorgen uitgesproken over de ontwikkelingen.

Het Commissariaat voor de Media deed in zijn rapport 'Mediaconcentratie in beeld' van maart 2002 voorstellen om te komen tot een actiever persbeleid van de overheid. Datzelfde gold voor het Bedrijfsfonds voor de Pers, naar aanleiding van de uitkomsten van het onder-

Groep
@106b

Nederlandse Dagbladers

Kamer werd voorgelegd, was er mede de aanleiding toe. Door de voorbereiding op de verkiezingen van mei 2002 bleef een debat over de notitie uit. Eind januari heeft een gezamenlijke delegatie van de NDP, de NVJ en het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteurs

zoek 'Twee decennia regionale en lokale printmedia in Nederland' (maart 2002, Amsterdam School for Communications Research - Universiteit van Amsterdam).

In brieven aan informateurs drong de NDP erop aan dat het nieuwe kabinet spoedig een onderzoeksopdracht zou geven aan de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) voor het uitbrengen van een onafhankelijk advies over het persbeleid. Daarbij werd duidelijk gesteld dat het voortbestaan van een zo divers mogelijk aanbod van Nederlandse dagbladen, en daarmee het behoud van pluriformiteit, primair afhankelijk is van de aanwezigheid van een gezonde bedrijfs-economische basis voor de bedrijfstak. De sterk veranderde media- en concurrentiesituatie levert spanningen op tussen enerzijds de aan het dagblad toegedachte 'publieke functie' en anderzijds het functioneren van een onafhankelijke pers in een vrije markt.

De NDP heeft dan ook aangedrongen op een samenhangend mediabeleid van de overheid dat zowel op de korte als lange termijn structurele oplossingen biedt. Beleidsadviezen voor een toekomstig persbeleid moeten worden toegespitst op externe, door overheid en politiek beïnvloedbare factoren die thans een gezonde bedrijfsvoering van de dagbladpers in de weg staan. De consequenties van de Europese ontwikkelingen en regelgeving moeten daarbij worden betrokken.

Staatssecretaris Van Leeuwen heeft in het najaar de opdracht voor een WRR-onderzoek voorbereid, maar door de demissionaire status van het kabinet werd geen verdere actie ondernomen. De NDP heeft er bij de politiek en de regering op aangedrongen om zo spoedig mogelijk het beoogde verzoek aan de WRR te doen toekomen.

Openbare jaarvergadering 2002

De openbare jaarvergadering van de NDP vond plaats op 12 september in het Okura-hotel te Amsterdam. Voorzitter drs. C.G.G. Spaan besteedde in zijn jaarrede uitgebreid aandacht aan de ontwikkelingen in de advertentie- en lezersmarkt. Gastspreekers waren de heer H. Zwarts, voorzitter Kamer van Koophandel Amsterdam, en professor dr. A.C. Zijdeveld van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hun bijdragen waren getiteld 'De herontdekking van de krantenlezer' en 'De gezaghebbende krant'.

Prijs voor de dagbladjournalistiek 2002

De jaarvergadering begon met de uitreiking van de Prijs voor de Dagbladjournalistiek 2002. De jury, voor de laat-

ste keer onder voorzitterschap van oud-voorzitter van de Eerste Kamer mr. F. Korthals Altes, koos uit 22 inzendingen als winnaar Parool-journalist B. Middelburg met zijn verslaggeving over schandalen bij Taxicentrale Amsterdam. Eervolle vermeldingen gingen naar de genomineerden A. Besse en P. de Knecht van het Algemeen Dagblad (voor hun dossier over de zaak-Boonstra), de redactie van de Barneveldse Krant (voor het uitgebreide journalistieke dossier over de mond- en klauwzeerepidemie) en R. Lodewijks van het Brabants Dagblad (voor zijn serie 'Boven de wet'). Tot nieuwe voorzitter van de jury is benoemd de heer drs. F. Weisglas, voorzitter van de Tweede Kamer.

Dagbladbezorging

Na het ondertekenen van de intentieverklaring tot oprichting van een gezamenlijk bezorgbedrijf is door de betrokken leden van de NDP voortvarend gewerkt aan de voorbereiding van een proef met gezamenlijke bezorging in de gebieden rond Utrecht en Amersfoort. Een en ander werd vormgegeven in de nieuwe, te Utrecht gevestigde onderneming 'GBB (Gezamenlijk Bezorgbedrijf) de Nieuwsbrengers'. De daadwerkelijke geïntegreerde bezorging startte stapsgewijs vanaf medio oktober. Tot dusverre zijn de resultaten van de proef bevredigend. Het Bedrijfsfonds voor de Pers besloot een financiële ondersteuning te verlenen en met de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) is overleg gevoerd over de consequenties van een verdere uitbouw van het bedrijf. Het vaksecretariaat Sociale Zaken van het NUV leverde een intensieve bijdrage aan de opzet van het GBB. Daarnaast is het vaksecretariaat nauw betrokken geweest bij het overleg tussen de NDP (Stuurgroep Bezorging) en het ministerie van SZW over de problematiek rondom de dagbladbezorgers (inzet asielzoekers, arbeidstijdenwet en arbeidsomstandigheden).

Bezorgerscampagne

Een nieuw onderdeel van de collectieve bezorgerscampagne in 2002 was de introductie van de verkiezing van de 'dagbladbezorger van het jaar'. Hierbij werd gebruik gemaakt van uitingen in de eigen dagbladen en de interactieve mogelijkheden van de internetsite www.worddagbladbezorger.nl. Aan de verkiezing werd door omroepen en dagbladen veel redactionele aandacht besteed. De feestelijke prijsuitreiking vond plaats in september tijdens de traditionele Week van de

Dagbladbezorger. De ledenvergadering van september besloot de campagne in het jaar 2003 in aangepaste vorm voort te zetten.

Dagbladen en adverteerders

Om de markt een beter inzicht te kunnen bieden in de communicatieprestaties van de krant heeft Cebuco in 2001 een nieuw tariefsysteem gepresenteerd, het Quality Index System (QIS). Dit is gebaseerd op differentiatie. Het model werd in 2002 uitgebreid getest, en uit de evaluatie bleek dat het model te complex is. Aanpassing en vereenvoudiging van het model zijn derhalve wenselijk. De test bood evenwel een uitstekende basis voor verdere ontwikkeling van de tariefdifferentiatie op basis van eenvoudige stappen. Om tot de gewenste eenvoud en transparantie te komen heeft een aantal uitgevers inmiddels initiatieven ontwikkeld, die in 2003 in gang worden gezet.

Cebuco

Gedurende het jaar 2002 is veel aandacht besteed aan de evaluatie van de rol en taken van Cebuco, de marketingsservicesorganisatie van de Nederlandse dagbladen. Een en ander heeft er onder meer toe geleid dat is besloten de doelstelling van Cebuco te wijzigen en deze te richten op het versterken van de marktpositie en het profileren van het mediumtype dagbladen op de advertentiemarkt. De platformfunctie voor collectieve activiteiten komt als kerntaak te vervallen. De belangrijke activiteit co-adverteren zal in 2003 worden overgebracht naar de verkooporganisatie van de regionale dagbladen, de Nationale Regiopers (NRp).

Vanaf oktober 2002 is het beleid inzake Cebuco gedelegeerd aan het dagelijks bestuur van Cebuco, bestaande uit de heren C. Anceaux, D. Keeven, J.K. van Klaveren en F. Volmer.

Oplage

De totale verspreide oplage van de dagbladen daalde in de meetperiode 1 oktober 2001 tot en met 30 september 2002 ten opzichte van de voorgaande twaalf maanden met iets meer dan 2%, en kwam daarmee uit op 4.311.338 exemplaren.

De binnenlandse oplage bestond voor 91% uit abonnementen en voor 9% uit exemplaren die via de losse verkoop worden gedistribueerd. De buitenlandse oplage bedroeg circa 1% van de totale oplage. Ongeveer een vijfde deel van de lezers geeft de krant dagelijks door

(samen lezen met bijvoorbeeld de burens), waardoor de totale verspreide binnenlandse oplage inclusief doorgeven 5.109.284 bedraagt. Hiermee komt de dekking van de dagbladen op 76 per 100 huishoudens.

Advertentievolume en bestedingen

Het jaar 2002 gaf ten aanzien van de ontwikkeling van het advertentievolume in de dagbladen een bijzonder slecht beeld te zien. Ten opzichte van het niet florissantte jaar 2001 daalde het totale volume met 11,5%. De grootste daling werd gemeten in de categorieën persoonsadvertenties en gerubriceerde advertenties. In totaal daalden de advertentiebestedingen in dagbladen (exclusief openbaar-vervoerbladen) met circa 3,5%.

Fiscale zaken

Bij inventarisatie in de bedrijven bleek dat er serieuze interpretatie- en uitvoeringsproblemen zouden gaan ontstaan bij het vervallen van de fiscale vrijstelling voor de verstrekking van de gratis krant aan werknemers in het dagbladbedrijf. Daarom richtte de NDP zich in het najaar tot de Staatssecretaris van Financiën. Het gevolg was een verlenging van de vrijstellingstermijn tot 30 juni 2003. De NDP coördineert de vervolgbesprekingen met de inspecties over de uitvoering.

ANP

Op verzoek van het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) en zijn aandeelhouders heeft de NDP in het najaar 2002 de coördinatie van de besprekingen over de contractverlengingen na 31 december 2002 op zich genomen. Knelpunten voor de dagbladen liggen op het vlak van het hergebruik en de beschikbaarstelling van bewerkt en onbewerkt ANP-materiaal. Vanaf eind december is ook het Vaksecretariaat Juridische Zaken van het NUV betrokken bij de advisering aan partijen.

Auteursrecht en hergebruik

De NDP heeft een tweetal rechtszaken aangespannen tegen commerciële aanbieders van elektronische knipselkranten en -diensten. De Rechtbank Amsterdam besliste in eerste aanleg ten gunste van de rechthebbers: de dagbladuitgevers, de NDP en twee freelance journalisten. Tegen deze uitspraak is inmiddels beroep aangetekend.

Het is de NDP in het verslagjaar niet gelukt overeenstemming te bereiken met de Staat der Nederlanden

over een marktconforme vergoeding voor het gebruik van dagbladen voor de interne informatievoorziening door middel van knipselkranten en intranet. Intussen wordt dit gebruik voortgezet zonder dat daar een vergoeding tegenover staat. De leden van de NDP hebben, na het uitblijven van een bevredigende reactie, op 23 december 2002 de rijksoverheid formeel gedagvaard.

Internationaal

Ook in 2002 waren de NDP, de vaksecretariaten van het NUV en de leden regelmatig betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van activiteiten in het kader van de European Newspaper Publishers Association (ENPA). In het zicht van de komende uitbreiding van de EU werden de statuten van de ENPA aangepast. NDP-voorzitter drs. C.G.G. Spaan werd in oktober benoemd tot vice-voorzitter van de Europese dagbladuitgeversorganisatie.

Het jaarlijkse congres en het 'Editors Forum' van de World Association of Newspapers (WAN) werden eind mei 2002 in Brugge gehouden. Drs. F.Th. Arp volgde namens de NDP ir. G.J. van den Berg op als bestuurslid van deze mondiale organisatie. In het najaar startte de derde editie van het internationale topmanagement-programma voor de dagbladsector, georganiseerd door de WAN en haar zusterorganisatie IFRA. Onder de deelnemers bevond zich een viertal medewerkers van NDP-leden.

Krant in de Klas

Het aantal aanvragen voor de 14-daagse krantenservice voor het onderwijs, een basisactiviteit van de Stichting Krant in de Klas (KIK) en NDP-leden, steeg wederom. Ook de belangstelling voor de website van de Kik is aanzienlijk toegenomen. De competitie voor onderwijsprojecten met dagbladen stond in het schooljaar 2002/2003 op het activiteitenprogramma.

Van de nieuwste versie van het leespaspoort voor het basisonderwijs zijn meer dan 100.000 exemplaren afgenomen. Een nieuwe editie wordt voorbereid.

De Nieuwsquiz voor het voortgezet onderwijs, die gedurende het schooljaar maandelijks verschijnt, bleef ook in 2002 een van de toproducten van de Kik. De Nieuwsquiz Finale werd voor de tiende keer gehouden in het Universiteitsmuseum te Utrecht. In 2003 zal het evenement plaatsvinden in het vernieuwde Persmuseum te Amsterdam.

Bij de organisatie van de 18e 'Krantenfoto Kinderjury' voor de hoogste groepen van het basisonderwijs werd wederom samengewerkt met het ANP.

De Kik introduceerde in het voortgezet onderwijs het lespakket '3-in-1'. Dit bestaat uit een scholierenabonnement met een looptijd van drie weken (voor jongeren die thuis geen dagbladabonnement hebben), het kopieer- en werkboek 'Kranten lezen' (met leerlingenmappen voor dagbladmateriaal) en de Nieuwsquiz. Het voorbereidend onderzoek voor dit pakket werd mede mogelijk gemaakt door het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Nationaal Onderzoek Multimedia (NOM)

In april 2002 werd een tweetal belangrijke contracten ondertekend: de 'partnerovereenkomst' tussen Stichting Nationaal Onderzoek Multimedia (NOM) en de

ticipantenovereenkomst', die noodzakelijk is in geval de GPT in een staat van surseance of faillissement mocht komen te verkeren of wordt opgeheven dan wel ontbonden. Tijdens een speciale ledenvergadering op 16 mei 2002 werden de leden uitgebreid over de bovenge-

Groep
@106b

Publieks tijdschriften

Associatie van Nederlandse Adverteerders (BVA), de NDP, het Platform Media Adviesbureaus (PMA) en de GPT, en daarnaast het contract tussen Stichting NOM en NIPO voor de uitvoering van het mediabereikonderzoek. Daarnaast tekenden de leden van de GPT de 'par-

noemde ontwikkelingen geïnformeerd en werd aan hen gevraagd de plannen goed te keuren en medewerking te verlenen aan het NOM.

De eerste (half)jaarcijfers van de NOM Print Monitor (de opvolger van de SUMMO Scanner) werden op 29 okto-

ber 2002 gepresenteerd. Met het NOM is een nieuwe fase in het bereiksonderzoek aangebroken.

Commissie Onderwijsfonds Publiekstijdschriften

In maart 2002 kwamen vertegenwoordigers van de GPT en de NVJ bijeen voor een brainstormsessie inzake de besteding van de gezamenlijke reproductiegelden (20%). Doelstelling was een bestemming te vinden voor de gelden die Stichting Reproductie ter beschikking stelt aan het journalistieke onderwijsfonds 'publiekstijdschriften'. De resultaten van de brainstormsessie werden besproken in de eerste vergadering van de paritair samengestelde Commissie Onderwijsfonds Publiekstijdschriften. Ten aanzien van de besteding worden twee projecten nader uitgewerkt.

Certified PDF tijdschriften Nederland

Namens de gezamenlijke uitgevers van publiekstijdschriften verscheen half april de brochure 'Certified PDF tijdschriften Nederland'. Hierin wordt informatie gegeven over deze nieuwe standaard, waarmee advertenties relatief eenvoudig digitaal én drukgereed vervaardigd kunnen worden. Daarmee is het aanmaken van drukgereede digitale bestanden ook mogelijk geworden zonder relatief dure grafische systemen.

Voor de promotie van de aanlevering van drukgereed digitaal advertentiemateriaal stelde de GPT een aanbeveling op voor haar leden. Aanbevolen wordt om bij de technische gegevens op de Nederlandse Standaard Tarief Documentatie (NSTD)-kaart 2003 te vermelden dat aanlevering van drukgereed digitaal materiaal de voorkeur verdient. De gezamenlijke uitgevers van publiekstijdschriften kwamen overeen dat vanaf 1 januari 2003 de kosten die worden veroorzaakt door aanlevering van niet drukgereed advertentiemateriaal, aan de klant in rekening zullen worden gebracht.

De toename van het aanleveren van digitaal advertentiemateriaal vraagt nieuwe kennis van de medewerkers van de advertentieorder- en verkoopafdelingen.

Immers, de beoordeling en verwerking van digitale bestanden verschillen aanzienlijk van het werken met de traditionele litho's. Vandaar dat de GPT besloot haar leden een presentatie te geven over het werken met PDF-bestanden. In verband met de succesvolle afronding van het project besloot het bestuur eind augustus 2002 de Technische Commissie EAA (Elektronisch Aanleveren Advertenties) op te heffen. Sinds de zomer

van 1999 hebben afgevaardigden van diverse ledenbedrijven zich in deze commissie ingezet voor de bevordering van het aanleveren van digitaal drukgereed advertentiemateriaal.

SpecsBank

Internationale campagnes vragen om actuele technische mediaspecificaties. De GPT en de Vereniging van Communicatie-adviesbureaus (VEA) besloten daarom eind 2002 de mogelijkheid te onderzoeken om te komen tot het opzetten van de SpecsBank, een media-databank waarin technische specificaties van publiekstijdschriften worden vastgelegd. De door partij- en geformeerde werkgroep kwam half november 2002 voor de eerste keer bijeen.

Educatie en Communicatie

Educatie was ook in 2002 een speerpunt van de GPT. In juni besloot het bestuur om redenen van synergie de Werkgroep Communicatie samen te voegen met de Werkgroep Educatie. Op educatief gebied organiseerde de GPT in 2002 een groot aantal activiteiten.

Bladen in de Arena (voorheen Bladen bij Eik & Linde)
Voor de makers van publiekstijdschriften vinden jaarlijks enkele informatieve middagbijeenkomsten plaats. Vanwege een bestemmingswijziging moest de locatie Café Eik & Linde helaas worden verlaten, maar in Hotel Arena werd een nieuw onderdak gevonden. De vijf bijeenkomsten in 2002 kenden de volgende onderwerpen: 'Hoe maak je een winnend bladconcept?', 'Hoe houd je een bladformule na meer dan 50 jaar vitaal?', 'Het schap als meedogenloos marketinginstrument', 'Recovered: de 50 favoriete voorplaten van Hans Wolf' en 'De opmerkelijke opkomst van sponsored magazines'.

Tijdschriften in de Klas

Het project 'Tijdschriften in de Klas' verzorgt gratis lesmateriaal voor het basis- en voortgezet onderwijs. Leerkrachten tonen er veel belangstelling voor. Onder het motto 'Hoe word ik een populaire leraar (m/v)?' werd met ComBat, een bureau voor kinderen jongerencommunicatie, een campagne ontwikkeld, waarvan de start plaats had tijdens de NOT in januari 2003.

Cafe du Print en Cannes Lions Amsterdam

Tijdens het Internationale reclamefestival in Cannes, in juni 2002, organiseerde de GPT in samenwerking met Sanoma Uitgevers, de Art Directors Club Nederland (ADCN) en Cebuco het 'Café du Print'. In een forumdiscussie gaven creatieven hun mening over de ontwikkelingen in print. Voor de eerste keer werd ter plaatse een Nederlandse krant met de winnende advertenties gemaakt.

Voor wie niet op het reclamefestival in Cannes was geweest, werd op 19 september 2002, mede door de GPT, Cannes Lions Amsterdam georganiseerd. Alle bekroningen op het gebied van film, print en poster waren in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te bewonderen. Samen met Cebuco organiseerde de GPT de 'Print & Poster Presentatie'.

Share the Experience

Onder de naam 'Share the Experience' organiseert de GPT vanaf oktober 2002 een serie themabijeenkomsten. De informele bijeenkomsten gunnen marketeers een blik in de keuken van diverse collega-bladmanagers, die drie tot vier keer per jaar zullen vertellen hoe zij omgaan met de laatste trends op de bladenmarkt. De eerste bijeenkomst vond plaats op 28 oktober 2002 bij de bladmanagers van het cluster cultuur/opinie van de Weekbladpers. De bladmanagers van Vrij Nederland, Opzij en Psychologie Magazine ontvouwden hun denkbeelden over de vele aspecten van hun vak.

Spreekersboek 'Over tijdschriften gesproken'

Om tijdschriften een prominente plaats te geven in de belevingswereld van toekomstige communicatieprofessionals heeft GPT 'Over tijdschriften gesproken' in het leven geroepen. Het is de bedoeling dat bladenmakers – van uitgevers tot distributiemanagers – praten met studenten van middelbare en hogescholen, universiteiten en postdoctorale opleidingen over het tijdschriftenvak. Aan de optredens zijn voor de onderwijsinstellingen geen kosten verbonden. Het concept voorziet in een boekwerk met bijdragen van een vijftigtal prominente bladenmakers, die in 2003 aan het onderwijs zal worden aangeboden.

'The Soul Factor of Magazines'

Discussies met adverteerders, uitgevers en mediabureaus hebben geleerd dat als gevolg van de computer de titelbeleving naar de achtergrond is verdreven. Wint de PC of wint het ambacht? GPT wil de wereld van het tijdschrift voor jonge mediaplanners ontsluiten en heeft daartoe een vijftal workshops ontwikkeld die zullen worden afgesloten met een werkcongres waarin een tijdschrift moet worden gemaakt. Tijdens de workshops zullen ervaren professionals de samenhang tussen getal, gevoel, bereik en beleving duidelijk maken, en leren de deelnemende mediaplanners tijdschriften van binnenuit kennen en ermee te werken. In maart 2003 gaat de serie workshops van start.

HALLO-workshop

Van 4 tot en met 11 februari 2002 organiseerde GPT voor de cursisten van HALLO ? academie voor toegepaste creativiteit ? de workshop 'Conceptontwikkeling tijdschriften'. Naast een werkbezoek aan drukkerij Roto Smeets De Boer in Deventer waren gastsprekers vanuit diverse disciplines van de tijdschriftuitgeverij uitgenodigd om verslag te doen van hun dagelijkse werkzaamheden. Aan het einde van de week legden de cursisten vijf concepten voor Nederlandse publiekstijdschriften voor aan een jury van deskundigen.

Seminar Universiteit van Amsterdam

Namens de GPT verzorgde Hans Scheffer (Sanoma Magazines) een seminar 'Strategisch Management in de Uitgeverij' aan de Universiteit van Amsterdam.

Samenwerking VEA-conceptontwikkelingsopleiding

Half februari kregen de cursisten van de VEA-conceptontwikkelingsopleiding de opdracht een concept te ontwikkelen voor 'De Week van het Tijdschrift'. Vrijdag 22 februari beoordeelde een panel van vijf deskundigen zes zeer creatieve concepten.

Website

De website van de GPT (www.tijdschriften.nl) bevat informatie voor iedereen die is geïnteresseerd in tijdschriften. Informatie over de vervaardiging van de NSTD-kaart, de bijeenkomsten en overige groepsactiviteiten, alsmede de jaarlijks gepubliceerde feiten en

cijfers van de publiekstijdschriftenmarkt, zijn op de GPT-website te vinden. Daarbij komen oplageontwikkeling, bereikgegevens, reclamebestedingen en distributie eveneens uitgebreid aan bod. De site bevat daarnaast uitgebreide informatie over 'Certified PDF tijdschriften Nederland'. De bijbehorende profielen zijn via de website te downloaden.

Het Tijdschriften Gala

Op 12 december 2002 vond Het Tijdschriften Gala voor de vijfde maal plaats. Locatie: Event Centre te Aalsmeer. Ruim 800 tijdschriftmakers waren getuige van de uitreiking van negen MERCURS, dé prijzen voor de Nederlandse publiekstijdschriften. De werkgroep TijdschriftenGala begon reeds in februari met de voorbereidingen, zoals de samenstelling van jury's, het opstellen van reglementen, criteria en procedures, de communicatie en het afsluiten van sponsorcontracten. Voorzitter van de hoofdjury was Hanneke Groenteman. In samenwerking met Adformatie werd door een afzonderlijke vak- en hoofdjury de tijdschriftcampagne van het jaar bekroond. In totaal waren 60 juryleden actief bij het vaststellen van de genomineerden en de winnaars. Cabaretière Karin Bloemen was de gastvrouw op het gala. Naast een aantal optredens verzorgde zij de presentatie van de uitreikingen. Via de digitale nieuwsbrief Mercurs eMag werden de leden gedurende 2002 op de hoogte gehouden van de activiteiten rond het TijdschriftenGala.

Advertentiemarkt

De uitkering van de reproductiegelden gaf de GPT onder meer financiële mogelijkheden voor de uitvoering van onderzoek. Door het bestuur werd de Werkgroep Advertentiemarkt in het leven geroepen, met als opdracht ideeën te ontwikkelen om door onderzoek de advertentiemarkt aan te tonen dat adverteerders in (publieks)tijdschriften effect sorteert. De werkgroep kwam in april voor het eerst bijeen en begon met een inventarisatie van de bestaande onderzoeken en de formulering van de eigen onderzoeksdoelstelling. Het BCB (Bestuurscommissie Commercieel Beleid)-Platform, het adviesorgaan op commercieel gebied voor

het bestuur, kwam in 2002 vier maal bijeen. Het platform bestaat uit commerciële afgevaardigden van diverse uitgeverijen. Tijdens lunchbijeenkomsten werd op informele wijze gesproken over alle facetten van het adverteren in tijdschriften. De leden van het BCB-Platform vormden eveneens de voorjury voor de Adformatie Mercur Tijdschriftcampagne van het Jaar. Zij maakten voor de hoofdjury een voorselectie uit de door BBC geselecteerde tijdschriftcampagnes.

Internationaal

Op 5 maart 2002 werd onder de titel 'Publishing in the Digital Age' voor de eerste maal het European Publishers Forum te Brussel gehouden. Ruim 170 aanwezigen (onder wie uitgeverijen, EU-afgevaardigden en parlementariërs) bezochten de zeer succesvolle bijeenkomst, die een initiatief was van vijf Europese brancheorganisaties, waaronder de Europese tijdschriftorganisatie Fédération Européenne d'Éditeurs de Périodiques (FAEP).

Najaar 2002 verscheen de tweede, herziene editie van 'Take a Fresh Look at Print', een uitgave van de International Federation of the Periodical Press (FIPP). Het rapport levert overtuigend bewijs dat tijdschriften wereldwijd bijdragen tot een efficiëntere uitwerking van vele mixed-media campagnes. Het rapport is te downloaden van de GPT-website.

Overige groepszaken

Een belangrijk discussiepunt voor de uitgeverijen van omroepbladen is nog steeds het vrijgeven van de programmagegevens door de publieke omroepen. Eind 2002 bestond hierover nog steeds geen algemene afspraak met betrokken partijen.

De Media Werkgroep Vereniging voor Commerciële Communicatie organiseert jaarlijks een tweedaags congres, dat wordt bezocht door circa 1200 personen die actief zijn in de wereld van de commerciële communicatie. Het medium tijdschrift krijgt veelvuldig aandacht op dit congres. Reden voor de GPT om in 2002 een sponsorbijdrage aan het congres te leveren.

Algemeen

2002 was geen gemakkelijk jaar voor de leden van de Groep UVW. Het verwachte of gehoopte herstel van de markt bleef uit. Wisten de uitgevers van boeken hun omzetten over het algemeen te stabiliseren, bij de vak-

ken kon bieden, in het verslagjaar was hun aandacht vooral gericht op kostenbesparingen en mogelijkheden tot behoud van omzet.

Maar ondanks de moeilijke tijd bleek ook in het verslagjaar weer dat het vak bruist van de creativiteit,

Groep
@106b

Uitgevers voor Vak en Wetenschap

tijdschriften bleek de conjunctuurgevoeligheid van de advertentie-inkomsten soms aanzienlijk: in een enkele sector werd een daling van de inkomsten uit advertenties van maar liefst 70% genoteerd. Richtten de uitgevers in 2001 hun vizier op de kansen die internet aan

zowel bij de kleine als bij de grote leden van de groep. Zij voorzagen in 2002 zowel het bedrijfsleven als de wetenschap van onmisbare en vernieuwende informatie en gaven daarmee wederom blijk van hun essentiële rol bij de ontwikkeling van professioneel en weten-

Augustinus, *La Cité de Dieu*

De aardse stad met deugden en ondeugden; bovenin: de hemelse stad

schappelijk Nederland. De UVW-leden bleven daarbij zoeken naar groeimogelijkheden, onder meer door het leveren van aanvullende producten en diensten bij de traditionele media. Wat de leden van de groep bindt, is dat zij allen bezig zijn de omslag te maken van productgericht naar markt- en klantgericht uitgeven. Kwaliteit van de producten is en blijft daarbij het uitgangspunt. De klant weet dat en verwacht die kwaliteit. Vele leden wisten hun marktaandeel in het verslagjaar te vergroten. De uitgangspositie voor het oppakken van nieuwe kansen is goed wanneer het economisch herstel intreedt. Volgens de voorspellingen zal dit herstel van de markt zich eind 2003 dan wel pas in 2004 aandienen.

De gewijzigde marktomstandigheden kwamen terug in de thema's van de diverse UVW-bijeenkomsten in 2002. De actieve en dynamische Groep UVW bood de leden ook in 2002 een platform voor uitwisseling van kennis, informatie en ervaring.

Beleidssterreinen

De Groep UVW heeft grote belangen op de drie hoofdbeleidssterreinen van het Nederlands Uitgeversverbond: juridische zaken (inclusief het auteursrecht), economische zaken en sociale zaken. Voor de Groep UVW zijn de vaste boekenprijs, het verlaagde BTW-tarief voor elektronische producten, de reproductierechten en de CAO-onderhandelingen zeer belangrijke onderwerpen, die op de voet worden gevolgd. Voor een uitgebreide behandeling van deze onderwerpen wordt verwezen naar de hoofdstukken van de vaksecretariaten Economische, Juridische en Sociale Zaken. Op de genoemde beleidssterreinen is de actieve participatie van de UVW-leden van groot belang. Vele vertegenwoordigers van de groep zijn samen met de vaksecretariaten van het verbond direct betrokken bij (de vorming van) het NUV-beleid en hebben zitting in diverse NUV-werkgroepen en commissies. Daarbij worden de uitgewensen zorgvuldig naar voren gebracht. De Distributiecommissie en het in 2002 overeengekomen protocol tussen het NUV en TPG Post zijn belangrijke voorbeelden, net als het UVW-initiatief om te komen tot een onderzoek naar de mogelijkheden van een collectieve proefneming voor alternatieve postbezorging. De commissies met betrekking tot de totstandkoming van de nieuwe Auteurswet, en de prominente en zeer actieve rol van UVW-leden in Stichting PRO mogen op het gebied van participatie en vertegenwoordiging

evenmin ongenoemd blijven. Daarnaast is de per 1 februari 2003 in werking tredende wetwijziging op het terrein van het reprorecht voor de leden van de Groep van groot belang. Op grond van deze wijziging zal het Nederlandse bedrijfsleven moeten gaan betalen voor het fotokopiëren van auteursrechtelijk beschermd materiaal. De gevolgen daarvan zijn groot, en de groep laat op dit beleidsterrein dan ook uitdrukkelijk van zich horen.

IWI

De samenwerking met IWI leidde in het verslagjaar tot gezamenlijk geformuleerde aandachtspunten voor het opstellen van uitgeefovereenkomsten met wetenschappelijke auteurs. Het streven om een modelcontract voor vak- en wetenschappelijke tijdschriften op te stellen is in het verslagjaar niet gerealiseerd, maar zal in 2003 worden uitgewerkt.

Certified PDF

Het bestuur van de Groep UVW besloot in het verslagjaar tot het doen van een onderzoek onder de ledenbedrijven naar de stand van zaken met betrekking tot het elektronisch aanleveren van advertenties, waarbij Certified PDF als standaard wordt gebruikt. Op grond van deze inventarisatie zal de groep een of meer voorlichtingsbijeenkomsten voor de leden gaan organiseren.

Ledenvergaderingen met themabijeenkomsten

Tijdens de algemene ledenvergaderingen van 6 juni en 25 november informeerde het bestuur de leden over verschillende beleidszaken en activiteiten. Daarnaast werden de jaarrekening 2001 en de begroting voor 2003 vastgesteld. Twee bestuursleden traden statutair af: de heren D. Molman en drs. A.H.M. Verstegen. De leden stemden in met de benoeming van twee nieuwe bestuursleden: de heren F.G. Hoekstra (VNU Business Publications) en drs. H. van der Rijst (Reed Business Information). Voorzitter G. Noorman verliet het bestuur wegens zijn vertrek naar het buitenland en werd als voorzitter opgevolgd door de heer drs. A.M. Heemskerk. De ledenvergadering van 6 juni werd aansluitend gevolgd door de bijeenkomst 'Groe! Benut de relatie met uw doelgroep(en)', onder leiding van de heer D. Molman. De heer P. Roosenstein, directeur van Uitgeverij SWP, gaf een presentatie over 'Het lussenconcept: van doelgroep en content naar boeken, tijdschrift-

ten, congressen, beurzen, websites en hergebruik'. De heer P. Fock, unitmanager Opleidingen Kluwer, sprak over 'Strategie, doelstellingen en keuzes voor studiedagen, congressen, opleidingen, beurzen en evenementen' en de heer E.H.B. Reuling, uitgeefdirecteur Reed Business Information Doetinchem, gaf een presentatie over 'Distrifood: van tijdschrift naar powerbrand, een breed scala aan productvormen'.

Op de algemene ledenvergadering van 25 november volgde de forumdiscussie 'Vakinformatie in het eerste decennium van de 21ste eeuw: bedreigingen of kansen? Problemen of uitdagingen?' De heer drs. D.J. Haank (Reed Elsevier) stelde vragen aan drie topmannen uit de wereld van de vakinformatie: de heren mr. H.M.P. van Campenhout (Reed Business Information), mr. R.N. Hazewinkel (Kluwer) en F.G. Hoekstra (VNU Business Publications). Beide themabijeenkomsten werden zeer druk bezocht.

Round table

Op 15 april werd de bijeenkomst 'Uitgever, boekverkooper en hun markten: een gezamenlijke aanpak' gehouden. Deze round table werd georganiseerd door de Groep UVW en de Groep Wetenschappelijke Boekverkopers van de NBB. Onder leiding van de heer drs. L. Voogt (Elsevier Science en voormalig directeur van de KVB) discussieerde een drietal boekverkopers met drie uitgevers over de mogelijkheden om beter samen te werken. Namens de boekverkopers participeerden de heren P. Arnold (Kooyker), M.H. Bohlken (Juridische boekhandel en antiquaritaat A. Jongbloed & zoon) en R. Wisters (Infotrading) in de paneldiscussie. In het panel werden de uitgevers vertegenwoordigd door de heren D. Coutinho (Uitgeverij Coutinho), H. van de Kraats (Kluwer) en Th. VerLoren van Themaat (Uitgeverij Verloren).

UVW studiereis naar de VS

Van 14 tot 20 september vond de UVW-studiereis 'Innovative Publishing' naar de Verenigde Staten plaats. Deze werd georganiseerd door mw. B. Fischer-Campbell (the immersion lab, organisatie van studiereizen voor de zakelijke markt) en de secretaris van de Groep UVW, de heer R.M. Vrij. 14 uitgevers uit de ledenbedrijven namen eraan deel. In New York en Boston werden bezoeken gebracht aan uitgeverijen, universiteiten, consultants en innovatieve bedrijven. De reis werd als bijzonder waardevol, interessant en leerzaam ervaren. Een

aantal deelnemers heeft de achterban van de Groep UVW inmiddels verslag gedaan van zijn bevindingen.

Nieuwjaarsbijeenkomst en de LOF-prijs voor vakinformatie 2003

Rond de jaarwisseling vond de traditionele nieuwjaarsbijeenkomst plaats in Hotel The Grand te Amsterdam. De nieuwjaarstoespraak van het bestuur werd uitgesproken door de nieuwe voorzitter, de heer drs. A.M. Heemskerk, waarna Midas Dekkers de zaal een spiegel voorhield met zijn voordracht 'Vakkundig gewauwel'. Het derde onderdeel van de bijeenkomst was de toekenning van de 'LOF-prijs voor vakinformatie', die jaarlijks, in samenwerking met de Stichting Lucas Ooms Fonds (LOF), wordt uitgereikt. Bijna 180 gasten en externe relaties waren getuige van de uitreiking van de prijs, die op grond van een unaniem oordeel van de jury werd toegekend aan 'Distrifood'. De prijs bestond uit een cheque ter waarde van 10.000 euro en een oorkonde. De winnaar ontving de cheque uit handen van de nieuwe voorzitter van het NUV, de heer drs. L.M.L.H.A. Hermans; de oorkonde werd uitgereikt door de UVW-voorzitter.

De LOF-prijs is dé kwaliteitsprijs voor vak- en professionele informatie. Er waren in het verslagjaar maar liefst 84 inzendingen. De vijf genomineerden waren: 'Broadcast Magazine', 'Computable', 'Distrifood', 'Gezond in Bedrijf' en 'Management Tools'.

De jury bestond uit de heren mr. C.H. van Kempen (Know Limits B.V.), M. van Os (Adformatie), J.D. Rensen (NOVA), K. Staal (grafisch ontwerper bno, Staal & Duiker Mediadesign), drs. P. Vuijsje (Mainstream Publishing) en voorzitter drs. L.J. de Wolff (Leon de Wolff Mediamanagement).

Export Council

De 13 leden van de Groep UVW die in de Export Council samenwerken, richten hun activiteiten op het onder de aandacht brengen van hun wetenschappelijke, Engelstalige publicaties op het gebied van STM, Humanities en Social Sciences. De leden kwamen het afgelopen jaar twee keer bijeen. Belangrijke agendapunten waren het ontwikkelen van nieuwe buitenlandse initiatieven en de vergroting van de functionaliteit van de website www.exportcouncil.org.

Na afloop van de ledenvergaderingen werden de leden toegesproken door de volgende gastsprekers: mevrouw

Y. Campfens van Swets Blackwell over de rol van de subscription agent en de vraag 'How to create usage?' en de heer Ch. Koenders van DCE Consultants over de verschillende facetten van Customer Relationship Management (CRM).

Vakblad

Het officiële orgaan van de Groep UVW, 'Vakblad', dat primair voor de leden is bestemd, verscheen in 2002 acht maal. De heer E. Ravestijn, uitgever van het magazine, en hoofdredacteur H. Weltje produceerden interessante nummers, waarin de ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van vakinformatie uitgebreid aan de orde kwamen.

Het geschreven woord is van alle tijden. Uiteraard, zou ik zeggen. Het is een van onze belangrijkste communicatiemiddelen. Ook technologie zal dat niet veranderen. Integendeel. Technologie zal onze omgang met het geschreven woord eerder verrijken dan verarmen. Laat ik een paar voorbeelden geven om dat toe te lichten.

Ik loop in de supermarkt tegen een fles wijn aan, die me wel wat lijkt. Ik zou op dat moment wel willen weten wat Hubrecht Duijker, 's werelds beste wijnpublicist, over die wijn geschreven heeft. Maar ja, het wijngidsje ligt thuis. Soortgelijke voorbeelden zijn te geven als het gaat om

Het geschreven woord

(door bedrijfsadviseur

Caf van Kempen)

in de toekomst

Een arts aan het bed van zijn patiënt wil de diagnose of de dosering van het medicijn nog even controleren, maar de naslagwerken waarin het allemaal keurig wordt behandeld, staan op zijn kamer.

reisgidsen, naslagwerken, woordenboeken et cetera.

Hoe vaak komt het niet voor dat ik iets wil weten, maar het antwoord schuldig moet blijven, omdat ik op dat moment niet over de bron beschik (terwijl ik het boekje nota bene voor me zie staan in de boekenkast thuis)?

Informatie is maar zelden goed toegankelijk en tevens beschikbaar op het moment en de plaats waar ik deze nodig heb.

Als ik naar de toekomst probeer te kijken, dan gaat technologie de wereld van het geschreven woord (ik zal maar gewoon het woord 'tekst' gebruiken) met name veranderen waar het gaat om de beschikbaarheid en de integratie met beeld en geluid.

Er is niet veel fantasie voor nodig om je hier iets bij voor te stellen. Je hoeft alleen maar te kijken naar wat zich momenteel onder de noemer 'mobiele content' afspeelt en je hebt de contouren van de toekomst al voor ogen.

Daarmee zijn de simpele voorbeelden van zojuist verworden tot vragen waarop onmiddellijk en ter plekke het juiste antwoord kan worden gegeven (en gelukkig ook tegen betaling!). Sterker nog: ik gaf die voorbeelden omdat de oplossingen nu al beschikbaar zijn en prima werken.

De werelden van tekst, beeld, geluid en software hebben zich gescheiden van elkaar ontwikkeld. Een eilandrijk. Gedreven door technologische ontwikkelingen zijn ze nu bezig naar elkaar toe te groeien. Voor uitgeverij een schitterende kans om op een andere manier meerwaarde te scheppen en nieuwe klanten te winnen. Ik haal de voorbeelden van hierboven er maar weer even bij. Zou het voor die arts niet erg handig zijn wanneer hij op zijn Personal Digital Assistant (een PDA zoals bijvoorbeeld een Palm) niet alleen de actuele status van de patiënt voorhanden heeft, maar ook de naslagwerken die in zijn boekenkast staan, plus het beeldmateriaal waarmee hij de symptomen ook visueel nog even kan controleren?

Ik zou het misschien wel handig vinden om in de supermarkt niet alleen de wijsheid van Hubrecht Duijker ter beschikking te hebben, maar ook wat ik het beste bij een bepaalde wijn kan eten. En misschien wil de supermarkt mij mobiel wel lid maken van de wijnvriendenclub, want mijn interesse in wijn is natuurlijk niet onopgemerkt gebleven.

Het lijken aantrekkelijke vergezichten, maar wordt er ook voor betaald? Voor meerwaarde wordt altijd betaald. Dat is de kern van het businessmodel van de uitgever. Mobile content vormt daarop geen uitzondering. In consumentenmarkten ligt dat waarschijnlijk

niet veel anders, maar ligt daar de meerwaarde niet in het snelle antwoord ter plekke op een vraag? En wat te denken van het feit dat betaling pas achteraf hoeft plaats te vinden, nadat de telefoonrekening in de bus is gevallen?

Brengen de beschreven ontwikkelingen met zich mee dat het gedrukte boek verdwijnt? Nee, natuurlijk niet. Heeft de ervaring van vele jaren met nieuwe media ons als uitgeverij niet allang geleerd dat deze nooit in de plaats van de traditionele media komen, maar altijd náást de bestaande? Gewoon een nieuw kanaal met eigen kenmerken en mogelijkheden. Een kanaal dat zich zal ontwikkelen naast alle andere die ons zo vertrouwd zijn. Door ermee te experimenteren zijn uitgeverij steeds weer vertrouwd geraakt met de exploitatie van nieuwe mediavormen. Zou dat voor mobiele content anders zijn? Ik kan daar geen reden voor bedenken. Geen koudwatervrees dus, dames en heren Uitgeverij.

Mooie kansen zijn er om benut te worden!

Algemeen Bestuur van het Nederlands Uitgeversverbond

prof. H.J.L. Vonhoff (voorzitter)
(met ingang van 16 december 2002 opgevolgd door
drs. L.M.L.H.A. Hermans)
Iz. Buwalda
drs. L. Dijkema
drs. D.J. Haank
mr. R.N. Hazewinkel (vice-voorzitter)
drs. J.C. Houwert
dr. B. Knappen (penningmeester)

D.M.P. Reichel
drs. J.K.W. de Roos
drs. A.J. Swartjes
mr. C.G.A. van Wijk
J.T. Wilbrink
W. de Wit
N. van Zetten
J. Bommer (directeur)
mw. R. Robbé (directiesecretaresse)

Bestuur Groep Algemene Uitgevers

dr. W.J. van Gils (voorzitter)
R.C. Haans (penningmeester)
C.A. Herschdorfer
ing. R. van Ulzen

W.J. Wildeboer
mr. C.G.A. van Wijk (vice-voorzitter)
mr. G. Brijder (secretaris)
dr. M.J. van Dalen (bestuursadviseur)

Bestuur Groep Educatieve Uitgeverijen

J.J.M. Eijkens (voorzitter)
Iz. Buwalda (penningmeester)
J.F.J.M. van Geenen

A.A. van 't Riet
H.H.M. van der Linden (algemeen secretaris)
mw. A.F.C. Bosscha (secretaris)

Bestuur Groep Nederlandse Dagbladpers

drs. C.G.G. Spaan (voorzitter)
Ph. Alberdingk Thijm
mr. E.J.F. Busweiler
ing. J. Koetsier (vice-voorzitter)
drs. J.K.W. de Roos

drs. A.J. Swartjes
ir. A.J. Zoomers (penningmeester)
mr. J.W.D. Gast (secretaris)

48

Bestuur Groep Publiekstijdschriften

A.G. Visser (voorzitter)
H.M.I. Abbenhuis
E.T. van den Brakel
R.L.N. Olieroock (penningmeester)
H.J. Schoo

mw. drs. E. Smit
J.T. Wilbrink (vice-voorzitter)
N. van Zetten
mw. J.M.E. Schrier (secretaris)

Namenoverzicht

Nederlands Uitgeversverbond

per april 2002

Bestuur Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap

drs. A.M. Heemskerk (voorzitter)
D.C. Boer (penningmeester)
drs. L. Dijkema
F.G. Hoekstra
D.M.P. Reichel

drs. H. van der Rijst (vice-voorzitter)
M. Tanke
H. Verwoert
R.M. Vrij (secretaris)

Bestuurscommissie Sociaal Beleid

drs. D.J. Haank (voorzitter)
R. van den Berg
J. Bommer
mw. F. van den Brink
mr. W.F. Bybau
drs. P. van der Chijs

J.B.J. van de Giessen
A.P. Rozenbroek
H.D.C. Scheenstra
P.A. Stadhouders
R.W. Schets MBA (secretaris)
mr. F.W. Obertop (secretaris)

Bestuurscommissie Auteursrecht

mr. C.G.A. van Wijk (voorzitter)
J. Bommer
mr. J.P. Jansen
mw. mr. drs. A.M.E. de Kroon
mw. mr. H.M.A. van Meurs-Bergsma

drs. H. van der Rijst
mr. E.C.W. Timmermans
R.K. Veen
mw. mr. drs. A. Walt Meijer
mr. M.J. Frequin (secretaris)

Bestuurscommissie Distributie

J.T. Wilbrink (voorzitter)
J.F. Daals
H. Flick
C.A.A. van Nijnatten
R.L.N. Olieroock

D.M.P. Reichel
H.D.C. Scheenstra
H. Verwoert
drs. R.F. Rijntjes (secretaris)

Bureau van het Nederlands Uitgeversverbond

J. Bommer (directeur)
mw. R. Robbé (directiesecretaresse)
H. Stokebrand (hoofd financiële administratie)

mw. drs. C. van Dalen
(adjunct-hoofd financiële administratie)

Groep Algemene Uitgevers

mr. G. Brijder (secretaris)

Groep Educatieve Uitgeverijen

H. van der Linden (algemeen secretaris)
mw. A.F.C. Bosscha (secretaris)

Groep Nederlandse Dagbladpers

mr. J.W.D. Gast (secretaris)

Groep Publiekstijdschriften

mw. J.M.E. Schrier (secretaris)

Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap

R.M. Vrij (secretaris)

Externe Betrekkingen

mr. E.C.W. Timmermans (adjunct-secretaris)

Economische Zaken, Juridische Zaken en Sociale Zaken

drs. R.F. Rijntjes (secretaris Economische Zaken)
mr. M.J. Frequin (secretaris Juridische Zaken)
R.W. Schets MBA (secretaris Sociale Zaken)
mr. F.W. Obertop (toegevoegd secretaris Sociale Zaken)

mw. mr. drs. A.M.E. de Kroon (adjunct-secretaris Juridische & Economische Zaken)
mr. E.C.W. Timmermans (adjunct-secretaris Juridische & Economische Zaken)

Redactie De Uitgever

mr. H.J.A. Grootveld

Cebuco

drs. A.J. Niewold (directeur)

Stichting Raad van Orde en Toezicht voor het Advertentiewezen (ROTA)

drs. R.F. Rijntjes (directeur)
mr. E.C.W. Timmermans (secretaris Commissie Bureaudispensaties Vaktijdschriften)

Stichting Krant in de Klas (KiK)

mr. H.J.A. Grootveld (directeur)

ADCN	Art Directors Club Nederland
AMVB	Algemene Maatregel van Bestuur
ANP	Algemeen Nederlands Persbureau
Arbo	Arbeidsomstandigheden
BBC	de Media en Reclame Bank
BBP	Bruto Binnenlands Product
BCB	Bestuurscommissie Commercieel Beleid
BSB	Bestuurscommissie Sociaal Beleid
BTB	Bedrijfstak Bureau
BTU	Boeken en Tijdschriftenuitgeverijbedrijf
BTW	Belasting op de Toegevoegde Waarde
BVA	Associatie van Nederlandse Adverteerders
BVE	Beroeps- en Volwassenen Educatie
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CB	Centraal Boekhuis
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Cebuco	de marketingservicesorganisatie van de Nederlandse dagbladen
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CPB	Centraal PlanBureau
CPNB	Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek
DJ	Dagbladjournalisten
DRM	Digital Rights Management
EAA	Elektronisch Aanleveren Advertenties
EC	Europese Commissie
EG	Europese Gemeenschap
ENPA	European Newspaper Publishers Association
EU	Europese Unie
FAEP	Fédération Européenne d'Éditeurs de Périodiques
FIPP	International Federation of the Periodical Press
FNV	Federatie Nederlandse Vakvereniging
GAU	Groep Algemene Uitgevers
GBB	Gezamenlijk Bezorgbedrijf
GBF	Grafische Bedrijfsfondsen
GEU	Groep Educatieve Uitgeverijen
GPT	Groep Publiekstijdschriften
GWB	Groep Wetenschappelijke Boekverkopers
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HOI	Instituut voor Media Auditing
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IPA	International Publishers Association
IWI	Innovatie Wetenschappelijke Informatievoorziening

50

Afkortingen

KB	Koninklijke Bibliotheek
KIEM	Kunsten Informatie en Media
KIK	Krant in de Klas
KVB	Koninklijke Vereniging van het Boekenvak
KVGO	Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen
LOF	Lucas Ooms Fonds

MEP	Monitor Elektronische Producten
MIM	Instituut voor Media- en Informatiemanagement
MKB	Methodekeuzebijeenkomsten
NBb	Nederlandse Boekverkopersbond
NBLC	Nederlands Bibliotheek en Lectuur Centrum
NDP	Groep Nederlandse Dagbladpers
NGVH	Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren
NMa	Nederlandse Mededingingsautoriteit
NOM	Nationaal Onderzoek Multimedia
NOS	Nederlandse Omroep Stichting
NOT	Nederlandse Onderwijs Tentoonstelling
NRp	Nationale Regiopers
NS	Nederlandse Spoorwegen
NSTD	Nederlandse Standaard Tarief Documentatie
NUGI	Nederlandse Uniforme Genre Indeling
NUR	Nederlandstalige Uniforme Rubrieksindeling
NUV	Nederlands Uitgeversverbond
NVJ	Nederlandse Vereniging van Journalisten
NVPI	Nederlandse Vereniging van Producenten en Importeurs van beeld- en geluidsdragers
OCenW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
ONUB	Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel
PMA	Platform Media Adviesbureaus
PRN	Stichting Papier Recycling Nederland
PRO	Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie
PU/OP	Publieks- en Opinetijdschriften
QIS	Quality Index System
ROTA	Raad van Orde en Toezicht voor het Advertentiewezen
RSI	Repetitive Strain Injury
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
STM	scientific, technical and medical
SUMMO	Samenwerkingsverband voor het uitvoeren van MultiMedia Onderzoek
SVM	Stichting Verpakking en Milieu
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TJ	Tijdschriftjournalisten
UVA	Universiteit van Amsterdam
UVW	Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap
VAK	Vaktijdschriftjournalisten
VEA	Vereniging van Communicatie-adviesbureaus
VNO-NCW	Vereniging van Nederlandse Ondernemers-Nederlands Christelijke Werkgeversorganisatie
VNP	Vereniging van Nederlandse Papier- en Kartonfabrieken
VOB	Vakopleiding Boekenbranche
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne
VSNU	Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
VVL	Vereniging van Letterkundigen
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WAN	World Association of Newspapers
WBP	Wet Bescherming Persoonsgegevens
WEU	Wetenschappelijke en Educatieve Uitgaven
WKU	Werkgroep Kinderboekenuitgevers
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

52

Roman de la Rose

De jongeman ligt in bed en droomt; de jongeman kleedt zich aan; de jongeman maakt een wandeling door een landschap; de jongeman gaat naar binnen in de gesloten tuin.

Colofon:

Nederlands Uitgeversverbond
Postbus 12040
1100 AA Amsterdam Z-O
Telefoon: 020 - 42 09 150
Fax: 020 - 43 09 179
info@nuv.nl
www.nuv.nl

Illustraties pagina's 9, 19, 23, 31, 42 en 52
Museum Meermanno Den Haag
www.meermanno.nl

Vormgeving en druk:
PlantijnCasparie Hilversum

© Nederlands Uitgeversverbond 2003

20

1919/1920

[Faint, illegible handwriting on a lined page, possibly bleed-through from the reverse side.]